

Kunstig intelligens i skjønnlitterære forfatterskap

*Kan forfattere få opphavsrett til tekster produsert
ved hjelp av en generator?*

Kandidatnummer: 81

Antall ord: 13295

JUS399 Masteroppgave
Det juridiske fakultet

UNIVERSITETET I BERGEN

11. desember 2023

Innhold

1.	
Innledning	3
1.1 Tema og bakgrunn	3
1.2 Begreper	3
1.3 Avgrensning	5
1.4 Metodiske utfordringer og veien videre	6
2. Opphavsretten generelt	6
2.1 Opphavsretten og dens formål	6
2.2 Hva er et åndsverk?	7
2.3 Ulike innfallsvinkler som hjelpemidler	10
2.4 Ulike verkshøydekrav?	14
2.5 «Den som skaper»	14
3. Opphavsrettens forhold til tekstgeneratorer	16
3.1 Verkshøydekravet for Skjønnlitteratur	16
3.2 Innholdsvern i praksis	18
3.3 Kategorisering av typer åndsinnsetts	19
3.4 Foreløpig konklusjon og veien videre	23
4. Typetilfeller	24
4.1 Generatoren som tekst-skriver	24
4.2 Generatoren som samarbeidspartner	28
4.3 Generator til hjelp mot skrivesperre	30
4.4 Generatoren som konseptutvikler	32
5. En mulig løsning og dens utfordringer	35
5.1 Bevisproblematikk	36
5.2 Ufortjente belønninger	38
5.3 Masseproduksjon og «Copyright trolling». Blir dette fremtiden?	39
6. Litteraturliste	40

1. Innledning

1.1 Tema og bakgrunn

Denne oppgaven vil forsøke å avklare hvorvidt skjønnlitterære forfattere kan få opphavsrett til tekster de har skrevet ved hjelp av tekstgeneratorer som er drevet av kunstig intelligens.

Høsten 2022 ble verden introdusert for tekstverktøy som ChatGPT, som kan skrive tekst basert på instruksjoner brukeren gir. Slike tekstgeneratorer kan gjøre veien fra å ha en ide om en tekst til å få den realisert betydelig enklere, da idehaveren kan få generatoren til å formulere tekst for hen. Allerede har over 200 bøker i Amazon's Kindle Store listet ChatGPT som forfatter eller medforfatter,¹ og norske forskere utvikler en egen norsk språkmodell til bruk ved tekstproduksjon i samarbeid med blant annet litteraturforlaget Schibsted.²

En fantasifull person vil ofte kunne skape kreative historier inni sitt eget hode, mens manglende vilje eller skriveevne gjør at historien aldri blir skrevet ned. Tekstgeneratorer kan bidra til å redusere denne hindringen. Det kan dermed være fristende for både etablerte forfattere og forfatterspirer å ta i bruk tekstgeneratorer som et verktøy for å gjøre arbeidet sitt lettere. Etter hvert som generatorene blir ytterligere utviklet, er det påregnelig at forfattere vil bli ytterligere fristet til å benytte seg av dem. Dette kan igjen presse andre forfattere til å gjøre det samme for ikke å gå glipp av en fordel.

Tekstgeneratorer er et nytt fenomen, og det finnes ingen lovverk som eksplisitt regulerer dets relasjon til opphavsretten. Forfattere som vurderer å ta i bruk denne teknologien, har dermed få muligheter til å forutberegne sin egen rettsstilling. Opphavsretten inneholder blant annet en enerett til å utnytte verket økonomisk,³ og det kan derfor være avgjørende for forfatterens økonomiske forhold å beholde denne retten. Det fremstår derfor nødvendig med en avklaring på spørsmålet.

1.2 Begreper

---

¹ Bensinger (2023)

² Thaulow (2023)

³ Åndsverkloven § 3 første ledd

Begrepet «skjønnlitteratur» har ingen entydig definisjon. Det er klart at informasjonsskriv, fagbøker, nyhetsartikler og andre tekster av sakprosaisk karakter faller utenom, da disse forholder seg mer direkte til virkeligheten. Store norske leksikon deler skjønnlitteratur inn i tre ulike kategorier: roman, novelle og lyrikk.⁴ Da lyrikk i stor grad skiller seg fra de øvrige former for skjønnlitteratur, vil oppgaven avgrense mot enkelte typer verk innen denne kategorien. Lyrikere, eller diktere, opererer annerledes enn de vi normalt kaller «forfattere». Lyrikken trenger ingen karakterer eller innhold, og den kan forholde seg til virkeligheten uten det en normalt vil kalle «fiktivt» innhold. Skjønnlitteratur av mer narrativ art har noen interessante egenskaper i relasjon til opphavsretten som belyses i punkt 3.1, som ikke nødvendigvis gjelder for alle typer lyrikk. Det er derfor først og fremst den narrative fortellingen det siktes til når teksten fremover bruke bruker begrepet «skjønnlitteratur».

Spørsmålet om noen har fått opphavsrett er synonymt med spørsmålet om aktøren har skapt et «åndsverk».⁵ I oppgaven vil derfor begrepene «åndsverk/verk» brukes om frembringelser som klart oppfyller vilkårene for å være åndsverk, mens begreper som «tekst», «produkt» og «frembringelse» brukes der hvor det kan være tvist om hvorvidt det foreligger opphavsrett.

Begrepet «tekstgenerator» vil for enkelthets skyld i oppgaven brukes om alle tekstprogrammer drevet av kunstig intelligens. Samhandlingen mellom mennesker og tekstgeneratorer skjer ved at mennesket gir generatoren en skriftlig «prompt», som generatoren produserer tekst utfra.⁶ I mangel av bedre oversettelser vil ordet «instruksjoner» bli brukt om slike «prompts».

Heller ikke «kunstig intelligens» er et entydig begrep, hverken i dagligtale eller i fagmiljøer.⁷ For denne oppgavens formål synes dog definisjonen EU-kommisjonen har benyttet i sitt forslag til AI-lovgivning å være dekkende: kunstig intelligens er

« [...] software that is developed with [specific] techniques and approaches [listed in Annex 1] and can, for a given set of human-defined objectives, generate outputs such as content, predictions, recommendations, or decisions influencing the environments they interact with.»⁸

---

⁴ Store norsk leksikon (2022)

⁵ Åndsverkloven § 2 første ledd

⁶ Hern & Milmo (2023)

⁷ Madiega (2023) s. 3

⁸ COM/2021/206 art. 3 (1).

I Annex 1 er utviklingsteknikkene opplistet som maskinlæring, kunnskapsbasert tilnærming og statistisk tilnærming.⁹ For en juridisk oppgave vil det være lite hensiktsmessig å studere teknisk hva disse innebærer, men definisjonen synes likevel å gi et nyttig utgangspunkt: Kunstig intelligens er programvare som utfra egne algoritmer kan generere innhold basert på menneskedefinerte formål.

1.3 Avgrensning

Oppgaven avgrensner mot spørsmålet om *skapere* av tekstgeneratorer kan få opphavsrett til verkene generatoren produserer. Spørsmålet er interessant, men all den tid slike skapelsesprosesser skiller seg så markant fra det vi gjerne omtaler som «forfatterskap», blir det lite nærliggende å innta spørsmålet i oppgaven. Det sentrale for denne fremstillingen er rettsstillingen til *brukerne* av tekstgeneratorer, de som benytter seg av en eksisterende modell for hjelp i sitt forfatterskap.

Siden både bruker og skaper av tekstgenerator potensielt kan tenkes å hevde at de bør få opphavsrett til verket som produseres, er det tenkelig at det oppstår tvist mellom bruker og skaper. Oppgaven avgrensner også mot denne problemstillingen. Slike tvister vil trolig delvis bero på en avtaletolkning mellom bruker og skaper, hvilket havner på siden av oppgavens vurderingstema. Brukervilkårene til ChatGPT viser at tvisten tidvis kan unngås helt: det fremgår her at brukeren i relasjonen mellom partene får eierskap til alt innhold som blir skapt gjennom bruken av ChatGPT.¹⁰

Opphavsretten inneholder en rekke rettigheter, både av økonomisk¹¹ og ideell karakter.¹² Rekkevidden av disse rettighetene er imidlertid ikke sentralt for denne oppgaven. Oppgaven vil drøfte spørsmålet om forfattere får opphavsrett, ikke hva disse rettighetene innebærer. Samtidig vil det i punkt 3.1 vises at ulike deler eller elementer av en frembringelse kan være åndsverk, mens andre elementer ved frembringelsen ikke er det. Dette skaper igjen et spørsmål om hvor langt opphavsrettens beskyttelse rekker. Poenget er at det ikke spørres om rettighetenes innhold, men om hvilke elementer ved en frembringelse forfatteren får opphavsrett til.

---

⁹ COM/2021/206 Annex I

¹⁰ OpenAI (2023)

¹¹ Åndsverkloven § 3

¹² Åndsverkloven § 5

1.4 Metodiske utfordringer og veien videre

Problemstillingen er i realiteten et spørsmål om konkret anvendelse av én lovbestemmelse på hypotetiske scenarier. En særlig utfordring er her at disse scenariene, bruk av tekstgeneratorer, hverken var tenkt på da loven ble utformet eller har vært gjenstand for rettspraksis. Jeg kan heller ikke se at andre nordiske land har tatt stilling til problemstillingen i sin rettspraksis eller foreslått noen løsning.

Spørsmålet om hva et åndsverk egentlig er har derimot vært drøftet omfattende i praksis, og en rekke betraktninger har blitt gjort gjeldende. For å forsøke å avklare problemstillingen vil oppgaven derfor i stor grad parallelltolke eksisterende praksis for å se om de betraktninger som har blitt avgjørende der, kan bidra til forståelse for hvordan den aktuelle problemstillingen best kan løses.

I motsetning til domstolene har juridiske forfattere, både nasjonalt og internasjonalt, skrevet om og drøftet forholdet mellom opphavsretten og kunstig intelligens. Slutninger og betraktninger fra disse kildene vil bli benyttet for å studere hvilke fremgangsmåter en kan ha til denne problemstillingen, og om disse kan bidra til avklaring.

Oppgaven vil i det følgende først avklare vilkårene for at en frembringelse skal være et åndsverk, slik de er forstått i forarbeider, rettspraksis og teori. Deretter vil oppgaven studere hvilke implikasjoner disse vurderingskriteriene og betraktningene har for skjønnlitteratur skrevet ved hjelp av tekstgeneratorer. Avslutningsvis tas det stilling til om økt bruk av tekstgeneratorer kan føre til andre rettslige problemer.

2. Opphavsretten generelt

2.1 Opphavsretten og dens formål

Opphavsrettens formål fremgår i dag av åndsverkloven § 1, som ble inntatt i den nye loven av 2018 for å informere om de hensyn som mer implisitt har vært sentrale i tidligere

lovgivning.¹³ Opphavsretten skal ifølge bestemmelsen gi insentiver til kulturell produksjon, samtidig som en må balansere rettighetshavernes interesser mot allmennhetens.

Den som har opphavsrett til et verk, har enerett til å råde over verket.¹⁴ Dette er blitt omtalt som det viktigste utslaget av opphavsretten.¹⁵ Det er gjennom denne eneretten opphaveren kan sørge for å få betalt for at folk skal få tilgang til verket dersom hen ønsker det, og generelt unytte verket økonomisk. Eneretten gir dermed potensielle opphavere økonomisk insentiv til å skape åndsverk.

Samtidig vil det kunne være uheldig overfor allmenhetens interesser dersom terskelen for å få enerett blir for lav. Opphavere må ha mulighet til å dra inspirasjon fra det som er gjort før, og for å balansere rettighetshavernes interesser mot allmenhetens gis det derfor ikke opphavsrett til det som i litteraturen er omtalt som det «åndelige felleseie».¹⁶ Betragtningen kan illustreres med en uttalelse fra Høyesterett i Huldra-dommen: I en sak om hvorvidt et sceneverk som i stor grad benyttet seg av den norske huldra-skikkelsen og andre folketradisjonelle elementer, la Høyesterett særlig vekt på en bekymring for at det å tilkjenne opphavsrett vil føre til at «folketradisjonen blir monopolisert».¹⁷

2.2 Hva er et åndsverk?

Åndsverkloven § 2 første ledd bestemmer at «den som skaper et åndsverk» får opphavsrett til verket. Begrepet «åndsverk» er videre legaldefinert i § 2 andre ledd: åndsverk er «litterære eller kunstneriske verk av enhver art», når disse er «uttrykk for original og individuell skapende åndsinnsetning». Disse vilkårene blir presentert separat i det følgende.

2.2.1 «Litterære og kunstneriske verk»

Begrepet «litterære og kunstneriske verk» har sin bakgrunn i Bernkonvensjonen om vern av litterære og kunstneriske verk,¹⁸ der betegnelsen omfatter «alle frembringelser på det litterære [...] og kunstneriske område, uansett uttrykksmåte og form».¹⁹ Denne valgfriheten angående uttrykksmåte gjør at begrepet omfatter mer enn det som kan følge av en bokstavelig

---

¹³ Prop.104 L (2016-2017), kapittel 14, til § 1

¹⁴ Åndsverkloven § 3 første ledd

¹⁵ Rt. 2007 s. 1329 avsnitt 42

¹⁶ Rognstad (2019) s. 92

¹⁷ Rt. 2007 s. 1329 avsnitt 50

¹⁸ Prop. 104 L (2016-2017) pkt 3.3.2 s. 26

¹⁹ Bernkonvensjonen art. 2

ordlydstolkning. For norsk rett kan dette illustreres ved at datamaskinprogrammer, som vanligvis ikke blir omtalt som kunst eller litteratur, er anerkjent i loven å kunne være åndsverk.²⁰

Etter alminnelig språkforståelse vil de skriftlige tekstene som er vurderingsgjenstand for denne oppgaven alltid være «litterære» verk, da det nettopp er *skjønnlitterære* tekster som studeres. Denne betraktningen støttes av opplistingen av typer åndsverk i åndsverkloven § 2, der bestemmelsens bokstav a nevner «tekster av alle slag, blant annet av *skjønnlitterær* [...] art». Opplistingen er ikke ment å være uttømmende, men viser hovedgrupper av verkstyper som kan være opphavsrettslig beskyttet.²¹

2.2.2 «Original og individuell skapende åndsinnsettsats»

Det er ikke tilstrekkelig at et produkt fremstår som et kunstnerisk eller litterært verk, verket må også gi uttrykk for original og individuell skapende åndsinnsettsats. Dette vilkåret omtales ofte som kravet til «verkshøyde»,²² og vil være det sentrale vilkåret for oppgaven. Dette er ikke et krav om kvalitet, produktet må ikke holde et nærmere bestemt kunstnerisk nivå for å anerkjennes om åndsverk.²³ Det er heller ikke noe krav om at verket er nytt.²⁴ Ordlyden viser imidlertid at verket må bære preg av skaperens eget selvstendige arbeid.

Dette selvstendighets- eller individualitetskravet kan ved første øyekast synes å umiddelbart medføre at forfattere i vårt tilfelle ikke kan oppnå opphavsrett. Når forfatteren har brukt en tekstgenerator, og dermed ikke har utført alt arbeidet selv, vil man kunne hevde at innsatsen ikke er «individuell skapende». En slik løsning blir imidlertid for enkel, da det ikke stilles krav til at produktet utelukkende er et resultat av en enkelt persons arbeid. Åndsverkloven åpner for at flere kan få opphavsrett til samme verk så lenge hver enkelt har fått uttrykt sin individuelle åndsinnsettsats.²⁵ Dersom forfatteren utfører en innsats som isolert oppfyller kravene om originalitet og individualitet, og denne innsatsen i kombinasjon med tekstgeneratorens bidrag resulterer i det ferdigstilte produktet, stenger dermed ikke ordlyden for at det kan oppstå et åndsverk. Det sentrale spørsmålet blir imidlertid om forfatteren i vårt

---

²⁰ Åndsverkloven § 2 andre ledd bokstav i

²¹ Prop. 104 L (2016-2017) pkt. 3.3.9 s. 29

²² Rognstad (2019) s. 94

²³ Prop. 104 L (2016-2017) pkt. 3.3.1 s. 26

²⁴ Prop. 104 L (2016-2017) pkt. 3.3.1 s. 26

²⁵ Åndsverkloven § 8

tilfelle i det hele tatt har mulighet til å uttrykke en slik kvalifisert innsats, og for å avgjøre det er man nødt til å studere verkshøydevilkåret nærmere.

Den tidligere åndsverkloven av 1961 inneholdt ikke noe krav til original og individuell åndsinnsetning, men vilkåret ble innfortolket av rettsanvendere og utviklet gjennom rettspraksis.²⁶ Vilkåret ble tatt inn i lovteksten ved utformingen av åndsverkloven av 2018 for å kodifisere gjeldende rett,²⁷ hvilket gjør tidligere rettspraksis særlig aktuell for å forstå vilkårets innhold.

I Huldra-dommen fra 2007 formulerte Høyesterett verkshøydekravet som et krav om at verket er «resultat av en individuelt preget skapende innsats, og ved denne innsatsen må det være frembrakt noe som fremstår som originalt».²⁸ Ti år senere sluttet Høyesterett i Il Tempo Gigante-dommen seg igjen til samme standpunkt, men presiserte at «originalt» innebærer at frembringelsen må ha en viss grad av individualitet og kreativitet.²⁹

Det kan her synes som om Høyesterett benytter to ulike perspektiver: selve prosessen mot frembringelsen og resultatet. Verket må «fremstå» originalt, samtidig som arbeidet som resulterer i det som fremstår originalt må være individuelt skapende. Både produktet og innsatsen som ligger bak må dermed oppfylle verkshøydekriteriet.

2.2.3 Folkerettslige forpliktelser

Norge har forpliktet seg til flere folkerettslige avtaler som søker å harmonisere opphavsretten internasjonalt. Bernkonvensjonen ble undertegnet i 1886,³⁰ og medlemslandene har siden undertegnet WIPO-traktaten for å verne om opphavernes rettigheter.³¹

Det er likevel EU og EØS-reglene som har fått størst påvirkning på norsk opphavsrett.³² Begrepet «verkshøyde» er et særskilt norsk fenomen, men EU-domstolen har gjennom praksis foretatt omfattende drøftelser av hva som skal til for at en frembringelse skal ha opphavsrettslig beskyttelse. Disse drøftelsene oppstår ved domstolens tolkning av en rekke

---

²⁶ Prop. 104 L (2016-2017) pkt. 3.3.1 s. 26

²⁷ Prop. 104 L (2016-2017) pkt. 3.3.6 s. 27

²⁸ Rt.2007 s. 1329 avsnitt 43

²⁹ HR-2017-2165-A avsnitt 66

³⁰ Bernkonvensjonen, forord

³¹ WIPO, fortale.

³² Rognstad (2019) s. 48

direktiver og forordninger om opphavsrett, og flere av disse rettsaktene er tatt inn i EØS-avtalen.³³ Rettsaktene er dermed også bindende for Norge,³⁴ og de har påvirket utformingen av åndsverkloven.³⁵ EU-domstolens praksis blir derfor høyst relevant for forståelsen av åndsverk-begrepet i norsk rett.

EU-retten inneholdt lenge ingen generell standard for når et verk blir beskyttet av opphavsrett, annet enn et uttalt krav i direktivene om originalitet.³⁶ Dette ble endret ved Infopaq-dommen, der EU-domstolen med utgangspunkt i formuleringer brukt i enkelte direktiver kom til at det også for verk som dekkes av andre direktiver må gjelde et originalitetskrav som er oppfylt når frembringelsen er opphaverens «own intellectual creation».³⁷ Dommen blir ansett som en milepæl i europeisk opphavsrett,³⁸ og har ført til en utvikling gjennom videre praksis av et eget materielt EU-rettslig originalitetskrav.³⁹

Der norske rettsanvendere vurderer om en frembringelse har verkshøyde, spør EU-retten om frembringelsen er skaperens «own intellectual creation». Spørsmålet er for begge om frembringelsen oppfyller et originalitetskriterium som gir opphavsrettslig vern. Dersom et verk oppfyller kravene for å være en «intellectual creation» i EU-rettslig forstand, bør verket presumptivt også være et åndsverk etter norsk rett. Hvis ikke vil ikke skaperen av frembringelsen nyte det vern i Norge som vi er forpliktet å gi det etter EØS-avtalen.

2.3 Ulike innfallsvinkler som hjelpemidler

Det kan være krevende å vurdere den nedre grensen for når et verk er uttrykk for original og individuell skapende åndsinnsetning. I den forbindelse har det i teori og praksis blitt utviklet ulike betraktninger om hva som kjennetegner et åndsverk. Disse betraktningene kan fungere som hjelpemidler for å vurdere om et produkt når opp til verkshøydekravets nedre grense, og har i rettspraksis blitt brukt omfattende for å avgjøre konkrete verkshøydespørsmål. Siden oppgavens formål er å avklare om tekster skrevet ved hjelp av tekstgeneratorer kan være åndsverk, og i forlengelsen av dette om tekstene kan ha verkshøyde, blir det sentralt å se om disse betraktningene kan være til hjelp. Hjelpemidlene blir presentert separat i det følgende.

---

³³ EØS-avtalen - Vedlegg XVII

³⁴ EØS-avtalen art. 7

³⁵ Prop. 104 L (2016-2017) pkt. 2.2.1 s. 13

³⁶ Rosati (2023) s. 7

³⁷ C-5/08 avsnitt 35-37

³⁸ Rosati (2023) s. 7-8

³⁹ Rosati (2023) s. 11

2.3.1 Prinsippet om manglende idevern

Det er et grunnleggende prinsipp i opphavsretten, både nasjonalt og internasjonalt, at ideer ikke har opphavsrettslig beskyttelse, kun det uttrykket som realiserer ideen.⁴⁰ Prinsippet kan også leses ut av ordlyden i åndsverkloven § 2, åndsverk er verk som er «uttrykk» for skapende åndsinnset. Har man en ide til en novelle, og nevner ideen til en kamerat på en fest, har man derfor ikke fått krenket noen opphavsrett dersom kameraten velger å skrive en novelle basert på ideen.

Dette eksemplet kan imidlertid problematiseres. Dersom ideen som nevnes, forklares i så detalj at monologen kan anses å være en fortelling av novellen, vil ideen ha realisert seg i den muntlige teksten som formidles fra idehaveren til kameraten. I så tilfelle vil en kanskje kunne si at den muntlige teksten er et uttrykk som får verkshøyde, da muntlig tekster ifølge forarbeidene kan være åndsverk like fullt som skriftlige.⁴¹ Det kan dermed være uklart hvor grensen mellom ide og uttrykk skal trekkes, da begrepet «ide» ikke er entydig. I amerikansk rett har problemstillingen blitt formulert som et spørsmål om abstraksjon, der frembringelsen først får opphavsrettslig vern når det går fra det helt abstrakte til det tilstrekkelig konkrete.⁴²

Selv den helt abstrakte ide, altså den ideen som kun eksisterer i tankene til skaperen, kan imidlertid være resultat av en betydelig innsats. En person kan ha en hel ferdigformulert historie i tankene, men vil ikke få opphavsrett før historien materialiserer seg. Dette utslaget av prinsippet om manglende idevern kan virke å være utilsiktet. Ifølge Rognstad er bakgrunnen for prinsippet en grunntanke om at alle skal kunne benytte seg av det «åndelige felleseiet».⁴³ For at kreative aktører skal kunne utfolde seg, må de kunne la seg inspirere av andre som har kommet før dem. Dette åndelige felleseiet ville imidlertid ikke blitt truet dersom historien som ennå bare finnes i skaperens hode, hadde fått vern. Slike problemstillinger kommer imidlertid normalt ikke på spissen, siden skaperen ikke har noe behov for vern for sin ide før ideen er kommet til uttrykk. Hvis historien aldri er blitt fortalt til noen, er det ingen risiko for at andre vil plagiere den.

---

⁴⁰ Rognstad (2019) s. 92

⁴¹ Prop. 104 L (2016-2017) pkt. 3.3.1 s. 26

⁴² Nichols v. Universal pictures side 2

⁴³ Rognstad (2019) s. 92

2.3.2 Valgfrihetssynspunktet

EU-domstolen uttalte i Painer-dommen at en frembringelse er skaperens egen «intellectual creation» dersom skaperen hadde fått uttrykt sine kreative evner gjennom «free and creative choices».⁴⁴ EU-domstolen synes her å hevde at dette vurderingskriteriet kategorisk er avgjørende for spørsmålet om en frembringelse er et åndsverk. Den som i skapelsesprosessen må foreta frie og kreative valg for å avgjøre hvordan sluttproduktet skal bli, vil fort ende opp med et åndsverk. En slik forståelse forklarer godt hvorfor enkelte frembringelser, som rent tekniske løsninger, intuitivt ikke anses å være åndsverk. Den som finner opp en teknisk løsning på et problem, har i skapelsesprosessen blitt styrt av at sluttproduktet skal løse det tekniske problemet. De valgene oppfinneren tar i den sammenheng er derfor ikke like frie og uttrykker ikke den samme type kreative evner. Tekniske oppfinnelser blir dermed heller ikke den type kulturell produksjon som åndsverkloven skal verne om,⁴⁵ og skaperen må heller søke å få immaterielle rettigheter til skapelsen gjennom patentretten.⁴⁶

I norsk rettspraksis har valgfrihetssynspunktet blitt trukket frem, men ikke gitt den definerende plassen det har i EU-retten. I Huldra-dommen uttalte Høyesterett at valgfrihetssynspunktet og andre retningslinjer «kunne bidra med en viss veiledning, men de kan ikke tas for bokstavelig». I norsk juridisk teori har Rognstad tatt til orde for at denne tilnærmingen er for svak, og at spørsmålet om valgmuligheter i lys av EU-retten må stå helt sentralt i verkshøydevurderingen.⁴⁷

Norsk rettspraksis om brukskunst, altså innretninger som har en praktisk funksjon i tillegg til et kunstnerisk uttrykk, kan kanskje illustrere hvordan kreativ valgfrihet i realiteten også har stått sentralt ved vurderingen av verkshøyde i Norge. I Wegner-dommen fra 1964 var spørsmålet om et møbel som var en kombinasjon av sofa- og sybord var blitt utsatt for opphavsrettskrenkende etterligning.⁴⁸ Høyesterett slo her fast at ideen om kombinasjonen og ideene om hvordan kombinasjonen skulle oppnås ikke kan få opphavsrettslig vern, selv om de var kommet til uttrykk i møbelproduktet.⁴⁹ «Idéene om den runde sykurven i peddigrør og plasseringen av denne kurven i en treramme under skuffen på bordet» hadde ikke vern, fordi

---

⁴⁴ C-145/10 avsnitt 89.

⁴⁵ Åndsverkloven § 1

⁴⁶ Patentloven § 1

⁴⁷ Rognstad (2019) s. 101

⁴⁸ Rt. 1962 s. 964 s. 965

⁴⁹ Rt. 1962 s. 964 s. 966-977

en befant seg «utenfor det kunstneriske område».⁵⁰ Skaperen hadde her foretatt en mengde valg, både om form, materiale og plassering av ulike elementer, men disse var styrt av nødvendigheten av å oppnå en praktisk løsning.

Selve formgivningen av Wegners sybord var imidlertid preget tilstrekkelig av «artistisk evne» til at Høyesterett kom til at møbelet var et åndsverk.⁵¹ Her foretar dermed Høyesterett et skille mellom ulike aspekter ved møbelet. Uttrykket for de praktiske ideene har ikke vern, mens uttrykket for kunstneriske ideer får det. Høyesterett går ikke dypere inn på hva som gjør at noe er kunstnerisk eller artistisk, men distinksjonen mellom de ulike typer uttrykk kan vitne om at forskjellen ligger i de kreative valgene. Wegner sto helt fritt ved valget av formgivning og utseende, og fikk dermed ved disse valgene gitt uttrykk for sin kreativitet.

Høyesteretts skille mellom det funksjonelle og det kreative har siden blitt benyttet i senere praksis. I Tripp Trapp-dommen fra 2012 uttalte Høyesterett at det er et faktum at «det for produkter som er dominert av de funksjonelle elementer, vil være et mer begrenset spillerom for en selvstendig kunstnerisk utforming.»⁵²

EUs rettspraksis om brukskunst gjør tilsvarende betraktninger, men knytter de mer direkte til spørsmålet om valgfrihet. Som eksempel kan en benytte Brompton Bicycle-dommen, som gjaldt spørsmålet om en sykkel var et åndsverk. Domstolen uttalte at skapelsesprosesser som er så diktert av tekniske hensyn at det ikke er rom for kreative valg, ikke kan føre til opphavsrettslig beskyttelse, mens frembringelser som reflekterer skaperens personlighet gjennom hens frie og kreative valg vil være åndsverk selv om frembringelsen i tillegg er diktert av tekniske hensyn.⁵³

2.3.3 Dobbeltfrembringelsessynspunktet

I tillegg til spørsmålet om valgmuligheter, nevnte Høyesterett i Huldra-dommen risikoen for dobbeltfrembringelse som en retningslinje til bruk for vurderingen av verkshøydekravets

---

⁵⁰ Rt. 1962 s. 964 s. 967

⁵¹ Rt. 1962 s. 964 s. 968

⁵² Rt. 2012 s. 1062 avsnitt 67

⁵³ C-833/18 avsnitt 24

nedre terskel.⁵⁴ Tanken synes her å være at jo lavere risiko for at noen andre kunne skapt et verk identisk til ditt, desto større individuell åndsinnsetning må det ligge bak ditt verk.

Dobbeltfrembringelssynspunktet har blitt anvendt en del i nordisk rett,⁵⁵ men blir ikke benyttet av EU-domstolen. Det er dog ingen motsetning mellom nevnte betraktning og valgfrihetssynspunktet: dersom skaperen har stått overfor frie og kreative valg, er det mindre sannsynlig at en annen ville foretatt nøyaktig de samme valgene.

2.4 Ulike verkshøydekrav?

Tidvis har det blitt uttalt at terskelen for å få verkshøyde varierer mellom ulike kunstformer, og at det derfor må anses å foreligge ulike verkshøydekrav. I dansk og svensk rett har man ansett verkshøydekravet å være lavere for brukskunst.⁵⁶ I Ambassadør-dommen, der spørsmålet var om et typehus hadde verkshøyde, hevdet ankemotparten tilsvarende at det måtte være et «forhøyet krav til verkshøyde på dette området».⁵⁷ Høyesterett avviste imidlertid dette og slo fast at det ikke kan oppstilles noe strengere krav for bygningskunst.⁵⁸

Høyesterett viste til at selv om bygningskunst vil være preget av funksjonelle elementer, vil ikke opphavsretten verne om disse.⁵⁹ Det er den eventuelle kreativt skapende innsatsen man har utført utover de rent tekniske valgene som kan utgjøre et verneverdig åndsverk. Ideene om tekniske løsninger og lignende vil dermed kunne benyttes fritt av andre. Slik fremstår det unødvendig å måtte operere med en særskilt verkshøyde for bygningskunst og andre kunstformer der tekniske «ikke-kreative» valg vil være fremtredende, da disse aspektene ved frembringelsen uansett er avskåret fra verkshøydevurderingen.

I lys av EU-domstolens etablering av et generelt originalitetskrav virker det også hensiktsmessig å anse verkshøydekravet for å ha en lik terskel på alle kunstneriske og litterære områder.

2.5 «Den som skaper»

---

⁵⁴ Rt. 2007 s. 1329 avsnitt 44

⁵⁵ Rognstad (2019) s. 101-102

⁵⁶ Rognstad (2019) s. 98

⁵⁷ Rt. 2013 s. 822 avsnitt 30

⁵⁸ Rt. 2013 s. 822 avsnitt 64

⁵⁹ Rt. 2013 s. 822 avsnitt 46

Det er kun «den som skaper» verket som får opphavsrett. Ordlyden stiller i utgangspunktet ingen krav til hvilke andre karakteristikk «den» må ha, men utfra forarbeidene er det tydelig at det kun er fysiske personer som kan skape åndsverk.⁶⁰

Prinsippet om at kun fysiske personer kan skape åndsverk har også fått internasjonal anerkjennelse. Både WIPO og EU-kommisjonen har i den forbindelse skilt mellom «AI-genererte» og «AI-assisterte» frembringelser, der de rent AI-genererte frembringelsene kategorisk er ekskludert fra å kunne få opphavsrett.^{61, 62}

Dersom en maskin produserer produkter på egenhånd, uten menneskelig assistanse, bør den derfor ikke anses å kunne oppnå opphavsrettslig beskyttelse. Dette samsvarer også med lovens formål. Kunstnere har behov for å kunne utnytte verkene sitt økonomisk for å ha midler til å drive sin kulturelle produksjon, mens maskiner ikke har noe lignende behov.

En fysisk person som benytter seg av en maskin, eller for oppgavens skyld en tekstgenerator, til å produsere et verk, vil derimot kunne ha samme behov for å kunne utnytte verket økonomisk som andre kulturelle skapere. Vurderingen av om en slik person kan sies å ha «skapt» verket, bør kanskje anses å tilsvare vurderingen av om verket er uttrykk for personens individuelle og originale åndsinnsetts.

En parallell som kan illustrere denne betraktningen, er fenomenet «fellesverk». Fellesverk er et begrep som benyttes i litteraturen om åndsverk der to eller flere personer har samarbeidet om å skape verket.⁶³ I rettspraksis har det oppstått tvist om et verk er skapt av en person alene eller er et fellesverk, og det avgjørende for vurderingen har vært om hver aktørs individuelle bidrag oppfyller kravene til verkshøyde.⁶⁴

På samme vis kan en kanskje se på verk skapt ved hjelp av tekstgeneratorer som en samhandling mellom den fysiske personen og generatoren. Hvis den fysiske personen som individuell aktør har bidratt med individuell og original åndsinnsetts, blir hen å anse som en skaper av verket. Dersom personens bidrag ikke er tilstrekkelig, må produktet anses å være skapt av maskinen. Siden maskinen ikke kan få opphavsrett, vil verket i så fall stå uten

---

⁶⁰ Prop. 104 L (2016-2017) pkt. 3.3.1 s. 26

⁶¹ WIPO-sekretariatet (2021) avsnitt 17

⁶² EU-kommisjonen et al. (2020) s. 102

⁶³ Rognstad (2019) s. 148

⁶⁴ Se TBERG-2012-86032-2

opphaver. Verket vil dermed «falle i det fri», hvilket innebærer at ingen får opphavsrett til verket og følgelig at enhver kan utnytte det uten å krenke noen opphavsrett.⁶⁵

3. Opphavsrettens forhold til skjønnlitteratur og tekstgeneratorer

3.1 Verkhøydekravet for skjønnlitteratur

Den som skriver en tekst, kan i utgangspunktet velge mellom ethvert ord språket inneholder hver gang hen skal innføre et nytt ord til teksten. Mengden ord hen i realiteten kan velge mellom reduseres riktignok av grammatiske regler, samt at det ferdige produktet gjerne skal gi mening, i alle fall dersom teksten skal ha et forståelig og leselig innhold. Likevel må valgene sies å være svært frie. Når teksten inneholder flere ord, blir mulighetene nær uendelige. Det blir dermed ofte mer nærliggende å si at forfatteren kreativt skaper en tekst, enn at hen velger blant bestemte tekstalternativ. Legger en denne betraktningen til grunn, kan det virke å ikke skulle mye til før en tekst oppnår verkshøyde.

I Infopaq-dommen synes EU-domstolen å innta et slikt standpunkt. Saken dreide seg om hvorvidt medieselskapet Infopaq kunne bruke en søkemotor til å hente ut flere tekstutdrag på 11 ord fra danske avisartikler og sende det til sine kunder, uten at det krenket avisforfatterenes opphavsrett.⁶⁶ EU-domstolen uttalte at hvert ord isolert ikke kunne ha opphavsrettslig beskyttelse, men gjennom valgene forfatteren tar i sammenstillingen av de 11 ordene kan det hende at hen uttrykker slik kreativitet at den korte teksten må anses å være en beskyttet «intellectual creation».⁶⁷ EU-domstolen utelukket ikke at tekster på 11 ord kan ha verkshøyde, og lot Danmarks Høyesterett avgjøre hvorvidt de aktuelle tekstene oppfylte verkshøydekravet.⁶⁸

EU-domstolens tilnærming i Infopaq-dommen illustrerer også hvordan verkshøyde-vurderingen i praksis kan bli sentrert rundt en mindre del av et større verk. Det var ingen som stilte spørsmål ved om nyhetsartikkelen i sin helhet var et åndsverk. Det relevante vurderingsobjektet var det korte utdraget fra teksten på 11 ord, da det var dette som var blitt utnyttet på et anført opphavsrettskrenkende vis. EU-domstolen så det som avgjørende i den sammenheng hvorvidt utdraget i seg selv oppfylte kravene for å være en beskyttet

---

⁶⁵ Rognstad (2019) s. 435

⁶⁶ C-5/08 avsnitt 13-22

⁶⁷ C-5/08 avsnitt 45-47

⁶⁸ C-5/08 avsnitt 51

«intellectual creation», og bekreftet dermed den rettsoppfatningen som i nordisk litteratur er omtalt som «fragmentteorien»: Et fragment eller utdrag fra et verk har opphavsrettslig vern dersom fragmentet i seg selv oppfyller verkshøydekravet.⁶⁹

EU-domstolen har imidlertid også funnet at tekster på langt flere enn 11 ord i noen tilfeller kan være ekskludert fra å få opphavsrettslig beskyttelse. I Funke Medien-dommen var et av spørsmålene om en militær statusrapport hadde opphavsrettslig vern. EU-domstolen uttalte at rene informasjonsdokument, der innholdet er essensielt forutbestemt av informasjonen som skal formidles, ikke bør anses å være opphavsbeskyttede verk.⁷⁰ I slike tilfeller vil det kunne være umulig å skille selve informasjonen fra det uttrykket informasjonen formidles gjennom, slik at teksten ikke reflekterer forfatterens personlige evner eller kreativitet. Dette innebærer ikke at alle faktuelle tekster ikke er åndsverk, som vist i Infopaq-dommen kan selv tekster på 11 ord om faktiske hendelser ha verkshøyde, men teksten må være et uttrykk som reflekterer forfatterens kreative valg i tillegg til selve informasjonen.

Tekster på så få som 11 ord kan dermed ha verkshøyde. For skjønnlitterære tekster er det grunn til å tro at verkshøydekravet enda lettere blir oppfylt. Den som skriver en nyhetsartikkel i en avis, må gjerne forsøke å finne de ordene som best beskriver en faktisk hendelse. Den skjønnlitterære forfatteren bestemmer derimot også selv hva ordene skal beskrive, og står dermed enda friere og kan være mer kreativ i utformingen av teksten. Ifølge Rognstad vil skjønnlitterære tekster sjeldent støte på problemer angående verkshøydespørsmålet, da skjønnlitterære forfattere i motsetning til faglitterære får vern for sitt «plot».⁷¹

Å skrive en nyhetsartikkel om en hendelse gjør ikke at man får enerett på deknningen av hendelsen. Hendelsen eksisterer utenfor forfatterens kreativitet, og må være en del av det felleseiet enhver skal kunne ta i bruk for å forme sitt eget verk. Skriver man derimot skjønnlitterært om fiktive hendelser, stiller saken seg annerledes. Den fiktive handlingen oppstår gjennom forfatterens kreativitet, og det vil fortære kunne oppleves urimelig om en annen skriver om samme handling.

Denne betraktningen støttes i åndsverkloven § 3 fjerde ledd, der det fremgår at eneretten også omfatter åndsverket «[...] i endret skikkelse, [...] i annen litteratur- eller kunstart eller i annen

---

⁶⁹ Rognstad (2019) s. 182

⁷⁰ C-469/17 avsnitt 24

⁷¹ Rognstad (2019) s. 106-107

teknikk». Bestemmelsen synes å forutsette at et åndsverk kan kopieres til helt andre stilarter og uttrykksformer, og fortsatt være samme åndsverk. Det må derfor kunne være innholdet i teksten, ikke kun valgene av ord, som blir et originalt uttrykk og får status som åndsverk. Innholdet blir, når det først er kommet til uttrykk, dermed et selvstendig åndsverk uavhengig av den konkrete uttrykksformen

I forarbeidene er det uttalt at «beskyttelsen går så langt som den skapende innsats rekker».⁷² Nyhetsjournalisten har ikke utført skapende innsats vedrørende handlingen i det hen dekker, men kan utføre skapende innsats ved utformingen av teksten som dekker hendelsen. Den skjønnlitterære forfatteren utøver derimot ofte en original og skapende innsats både i forbindelse med tekstens handling, innhold og utforming. Forfatteren bør dermed også få vern for sitt «plot».

En kan forestille seg at en forfatter skriver en novelle. En annen forfatter leser novellen og bestemmer seg for å skrive sin egen versjon. Den nye versjonen skildrer den samme fiktive hendelsen, men alle ordene er blitt byttet ut med den andre forfatterens egne omformuleringer av det samme innholdet. Den nye versjonen vil dermed ikke inneholde noen av de samme setningene som den eldre, men innholdet forblir i realiteten identisk.

Et slikt scenario vil utvilsomt bryte med den originale forfatterens opphavsrett. Forfatteren har gjennom sine frie kreative valg av ord skapt et uttrykk for et kreativt fiktivt innhold. En motsatt konklusjon ville undertrykt opphavsrettens formål, da kunstnerens muligheter til å utnytte sitt verk økonomisk fort ville blitt illusorisk: den andre forfatteren kunne ha fritt gjort sin versjon gratis tilgjengelig for allmenheten, og dermed gjort det unødvendig for kunder å kjøpe novellen hos forfatteren eller hans forlag.

3.2 Innholdsvernet i praksis

Ikke bare fiktive hendelsesforløp, men også det fiktive universet og dets karakterer kan trolig være beskyttet av opphavsretten. Likt som de 11 ordene i Infopaq-dommen kunne ha opphavsrett, må andre utdrag eller elementer fra et større verk ifølge fragmentteorien kunne ha opphavsrett dersom fragmentet uttrykker skaperens individuelle åndsinnset.

Spørsmålet om elementer som karakterer og andre deler av et fiktivt univers i seg selv kan ha verkshøyde, er ikke eksplisitt tatt stilling til av hverken EU-domstolen eller Høyesterett. Det

---

⁷² Prop.104 L (2016-2017) pkt. 3.4.1

synes imidlertid å herske en viss alminnelig bekreftende oppfatning innen EU. EUs immaterialrettsorgan (EUIPO) uttaler på sine hjemmesider at “an avatar can be protected by copyright in the same way as an artistic work”.⁷³ I Tyskland, et medlemsland i EU, fant landets øverste domstol i en sak fra 2014 at Pippi Langstrømpe var en opphavsrettslig beskyttet karakter.⁷⁴

I andre rettssamfunn er spørsmålet også mer eksplisitt tatt stilling til. I 2022 avsa High Court i Storbritannia en dom der en fiktiv karakter fra en britisk situasjonskomedie ble ansett å være et beskyttet åndsverk etter britisk rett.⁷⁵ Domstolen hevdet også at dette måtte være tilfellet i EU-retten.⁷⁶ I amerikansk rett har vurderinger av om fiktive karakterer er opphavsrettslig beskyttet en lang historie, som startet med at USAs høyesterett i 1930 anerkjente slik beskyttelse i *Nicholas v. Universal Pictures Corp.*⁷⁷

Det synes følgelig å herske en generell oppfatning om at både forfatterens kreative ordsammenstillinger og det fiktive innholdet som sammenstillingene uttrykker kan få opphavsrettslig vern. Dette skillet mellom form og innhold kan være nyttig når en skal studere hvilke muligheter forfattere som benytter seg av tekstgeneratorer har til å uttrykke individuelt skapende åndsinnsetning, da det bidrar til å kategorisere ulike typer åndsinnsetning.

3.3 Kategorisering av typer åndsinnsetning

For at noe skal være åndsverk, må skapelsen være et resultat av menneskelig åndsinnsetning. Når en maskin blir benyttet til å produsere et verk, vil nødvendigvis deler av prosessen klart ikke være av en slik karakter. Den som bruker et kamera til å ta et bilde, har ingen påvirkning på den mekaniske prosessen som foregår fra personen trykker på bildetagningsknappen til bildet er produsert. Denne prosessen har en direkte påvirkning på resultatet, siden bilder vil se noe annerledes ut avhengig av hvilket kamera som er brukt, men i perioden fra fotografen trykker på bildetagningsknappen og til maskinen produserer et bilde blir det ikke utført noen kreative valg. Det er derimot delene av skapelsesprosessen før, og eventuelt etter, som kan inneholde slik åndsinnsetning at resultatet blir et åndsverk.

---

⁷³ EUIPO

⁷⁴ Re Pippi Longstocking [2014] ECC 27.

⁷⁵ EWHC 1379 (IPEC) avsnitt 121

⁷⁶ EWHC 1379 (IPEC) avsnitt 113

⁷⁷ Schienke (2005) s. 63

I Painer-dommen brukte EU-domstolen en lignende måte å kategorisere ulike deler av skapelsesprosessen på for å vurdere innsatsen bak et fotografi. Et sentralt spørsmål for domstolen var om et portrettbilde av et barn hadde opphavsrettslig beskyttelse.⁷⁸ Ved originalitetsvurderingen uttalte domstolen at fotografer kan foreta frie og kreative valg på flere stadier i produksjonen.⁷⁹ Domstolen viste her til de kreative valgene i forberedelsesfasen til fotografiet, valgene under bildetagningen og de valg fotografen kan ta ved redigeringen av bildet senere.

For vurderingen av verk frembragt ved hjelp av tekstgeneratorer, kan det kanskje være hensiktsmessig å operere med en slik tilnærming for å analysere valgmulighetene isolert på ulike trinn i prosessen. Man må anerkjenne at det arbeidet generatoren selv utfører etter å få ha fått en instruks og som leder til produsert tekst ikke inneholder menneskelig åndsinnsetning, men kanskje kan en oppnå verkshøyde gjennom innsats i andre deler av prosessen.

Hugenholtz & Quintais har skissert en tredelt tilnærming for spørsmålet om kunstig intelligens-assisterte verks opphavsrett med utgangspunkt i Painer-dommen, der han skiller mellom fasene «conception», «execution» og «redaction».⁸⁰ Oppgaven vil i det følgende benytte denne skissen til å studere brukere av tekstgeneratorers muligheter for individuell åndsinnsetning.

3.3.1 Konseptutvikling

Ideer kan som nevnt være komplekse og fulle av kreativitet allerede før de kommer til uttrykk i en tekst. En forfatter kan både i notater og i eget hode ha skissert handling, karakterer og alle andre skjønnlitterære elementer før hen begynner å skrive teksten. Siden det ikke bare er formuleringen av disse elementene, men også elementene i seg selv som normalt får vern når teksten er ferdigskrevet, kan det være nærliggende å si at det allerede ved konseptutviklingen foretas en viss åndsinnsetning. Forfatteren skaper her noe kreativt som i fremtiden, når utførelsen er gjort, vil uttrykke den åndsinnsetning hen gjorde på dette stadiet.

Den som bestemmer seg for å beskrive en historisk hendelse eller skrive en nyhetssak, gjør ikke den samme åndsinnsetningen før hen eventuelt begynner på selve skrivingen. Den ferdige

---

⁷⁸ C-145/10 avsnitt 43

⁷⁹ C-145/10 avsnitt 90

⁸⁰ Hugenholtz & Quintais pkt. 3.3

teksten vil uttrykke skaperens valg om å skrive om den bestemte hendelsen, men dette valget er kun en ide som utfra prinsippet om manglende idevern ikke kan få opphavsrettslig beskyttelse.

Forfatteren kan også i forkant av skrivingen foreta sammenstillinger av kjente elementer. Forfatteren velger blant de ulike temaer, sjangere, fortellerstiller og andre litterære grep som er blitt brukt gjennom historien. Det er lagt til grunn i rettspraksis at også sammenstillinger av allerede kjente elementer utvilsomt kan få opphavsrettslig vern.⁸¹ I Ambassadør-dommen tok Høyesterett stilling til om designet av et hus var et åndsverk. Husdesignet var bygget av elementer som ikke i seg selv var nyskapende,⁸² men sammenstillingen ble likevel ansett å være original nok til å oppfylle verkshøydekravet.⁸³

En må imidlertid være forsiktig med å dra parallellen fra Ambassadør-dommen til vårt tilfelle for langt. En forfatter som skriver en komedie om kjærlighet fortalt i førsteperson kan ikke få opphavsrett til slike typer fortellinger generelt. En slik løsning ville gjort at alle forfattere må finne helt nye kombinasjoner av generelle litterære elementer for å få opphavsrett for sitt verk, hvilket igjen vil gå imot opphavsrettens formål om å gi insentiv til kunstnerisk produksjon. Sammenstillingen av elementene er nok dermed i seg selv ikke originale nok til å gi verkshøyde. Men sammenstillingen er likevel til en viss grad kreativ og fri, og kan kanskje derfor være en faktor i den endelige vurderingen av om forfatterens åndsinnsetts har vært tilstrekkelig individuell og original.

3.3.2 Utførelse

Ved selve produksjonen av tekst kan det være fristende å benytte en tekstgenerator. Måten og graden den brukes på kan variere veldig, se punkt 4, men for nå tar vi stilling til hvilken eventuell åndsinnsetts forfatteren kan yte for den teksten som blir produsert av generatoren.

Maskiner har lenge blitt brukt for å realisere kunstneriske ideer. Fotografer tar bilder med kameraer, designere bruker tekstilverktøy som symaskiner og lignende og flere billedkunstnere maler og tegner verkene sine digitalt. En sentral forskjell mellom slike verktøy og tekstgeneratorer er imidlertid skaperens evne til å forutse hvordan produktet vil bli etter at maskinen har gjort sitt arbeid. Fotografen tar bildet på en bestemt måte, for å få

---

⁸¹ Rt. 2013 s. 822 avsnitt 44

⁸² Rt. 2013 s. 822 avsnitt 66

⁸³ Rt. 2013 s. 822 avsnitt 73

resultatet til å bli slik hen hadde tenkt. Som EU-domstolen uttaler i Painer-dommen: “he can choose the framing, the angle of view and the atmosphere created”,⁸⁴ og dermed skape et resultat som reflekterer hens kunstneriske visjon.

Den som instruerer en tekstgenerator til å skrive en tekst, vet derimot ikke hvordan teksten vil se ut. Snarere vil det kunne være den manglende evnen til å se for seg akkurat hvordan den kunstneriske ideen skal se ut i skrifts form som gjør at forfatteren tar i bruk tekstgeneratoren.

Teksten produseres gjennom generatorens egne valg, og det er derfor lite som tilsier at forfatteren angående den konkrete ordsammenstillingen utøver en individuell og original åndsinnsetning. Forfatteren påvirker teksten gjennom å gi instruksjonen teksten baserer seg på, men når hen ikke har noe kunnskap om hvordan tekstens formuleringer vil se ut kan ikke formuleringene anses å være resultat av forfatterens kreative valg.

Hugenholtz argumenterer for at det må foreligge et inneforstått krav om «authorial intent».⁸⁵ Hvis det endelige resultatet skal være forfatterens «creation», må forfatteren ha hatt en intensjon om at resultatet skulle bli slik det ble. Tilsvarende kan en hevde at en må ha hatt intensjon om at frembringelsen skulle bli slik den ble for å være en som «skaper» et åndsverk etter åndsverkloven § 2. Betrakningen kan illustreres med den såkalte «apeselfie-saken», der en britisk naturfotograf opplevde at en ape tok bilde av seg selv med kameraet han hadde montert på bakken. Fotografen hevdet å ha opphavsrett til bildet, men ble ikke tilkjent dette av det amerikanske opphavsrettsorganet. Rognstad har hevdet at det underliggende resonnetet her kan være at det ikke er tilstrekkelig årsakssammenheng mellom innsats og resultat,⁸⁶ hvilket kan synes å være samsvarende med ideen om et krav om «authorial intent». Fotografen har i dette tilfellet ikke hatt en klar intensjon om at bildet skulle bli slik det skulle bli, da valgene ved utformingen ble gjort av en ape og ikke ham. På samme måte vil valgene av ord i tekstproduksjonen i vårt tilfelle være gjort av en maskin, ikke forfatteren. Forfatterens mulighet til å forutsi hvordan resultatet vil bli blir dermed betydelig begrenset, og det ferdige resultatet kan virke å ikke være en direkte følge av forfatterens intensjon.

Guadamuz argumenterer imidlertid for at det er godt mulig at fotografen ville fått medhold overfor en europeisk domstol.⁸⁷ Forfatteren hadde gjort et forarbeid gjennom valg av kameralinse og vinkel, hvilket bærer parallell til Painer-dommens uttalelser om kreative valg

---

⁸⁴ C-145/10 avsnitt 91

⁸⁵ Hugenholtz & Quintais (2021) pkt. 2.4

⁸⁶ Rognstad (2019) s. 86

⁸⁷ Guadamuz (2018) s. 44-46

i forkant av selve bildetagningen. Hovedargumentet synes å være at frembringelsen ikke er avhengig av åndsinnsett under selve utførelsen av bildetagningen for å få opphavsrett, så lenge forarbeidet og eventuelt etterarbeid uttrykker skaperens åndsinnsett. På samme vis vil det kanskje kunne være nærliggende å si at forfatteren i vårt tilfelle ikke har mulighet til å uttrykke åndsinnsett i forbindelse med den mekaniske utførelsen i overgangen fra instruksjon til tekst, uten at det i seg selv nødvendigvis stenger for muligheten til å prege verket med åndsinnsett under konseptutviklingen og den påfølgende redigeringen.

3.3.3 Redigering

Når generatoren først har produsert tekst, står brukeren fritt til å velge både om og i hvilken grad teksten skal brukes i det produktet brukeren presenterer som sitt verk. Brukeren kan også endre teksten slik hen vil, og til slutt er det brukeren som avgjør hva som vil bli presentert som det endelige åndsverket.

Forfatteren kan her synes å stå overfor en rekke frie og kreative valg. Handlingsrommet blir hverken redusert av tekniske hensyn eller maskinens begrensninger, da brukeren står helt fritt til å redigere den maskinskrevne teksten til et ferdig produkt. Som vist i *Ambassadørdommen* trenger ikke skaperen ha tilføyd noen individuelt nyskapende elementer selv, dersom sammenstillingen er gjort kreativt.⁸⁸ Forfatteren kan, etter å ha benyttet seg av en tekstgenerator til å formulere ulike deler av teksten, sette disse sammen og redigere dem på en unik måte for å få den til å reflektere kunstnerens intensjon.

I *Painerdommen* viste EU-domstolen til at fotografen, etter å ha tatt et bilde med kameraet, kan foreta frie og kreative valg gjennom en variasjon av «developing techniques».⁸⁹

Fotografen kan beskjære bildet og endre kontraster og farger. Fotografen kan også, som EU-domstolen nevner eksplisitt i samme avsnitt, bruke dataprogrammer for å redigere bildet. Likt som fotografen redigerer bildet, kan forfatteren redigere teksten.

3.4 Foreløpig konklusjon og veien videre

---

⁸⁸ Rt.2013 s. 822 avsnitt 44

⁸⁹ C-145/10 avsnitt 91

Som vist synes det å være en rekke måter forfatteren kan påvirke verket gjennom frie og kreative valg, særlig under konseptutviklingen og redigeringen. Painer-dommens uttalelse om at skaperen kan utøve frie og kreative valg «at various points in its production»⁹⁰ vitner om at det kan være tilstrekkelig å ha uttrykt seg selv gjennom slike valg under én av fasene. EU-kommisjonen har lagt samme forståelse av dommen til grunn i sin rapport om kunstig intelligens og dens utfordringer for immaterialretten.⁹¹

Forfattere kan forholde seg til tekstgeneratorer på mange forskjellige måter, og måten henholdsvis forfatteren og generatoren påvirker verket på kan variere meget fra forfatterskap til forfatterskap. I det følgende vil fremstillingen ta stilling til ulike måter dette kan skje på, omtalt som «typetilfeller», og hvordan en i lys av det foregående best kan ta stilling til verkshøydevurderingen i disse tilfeller.

4. Typetilfeller

4.1 Tilfelle A: Generatoren som tekst-skriver

Denne delen tar stilling til scenariet der en forfatter utvikler konseptet og ideen bak et skjønnlitterært verk, for så å få generatoren til å skrive en fullstendig tekst utfra forfatterens instruksjon. Teksten blir så umiddelbart presentert som forfatterens åndsverk.

Spørsmålet er som alltid om en slik tekst vil oppfylle kravet i åndsverkloven § 2 om å være uttrykk for original og individuelt skapende åndsinnsetning, og utfra valgfrihetsperspektivet vil det være sentralt om skaperen har foretatt frie og kreative valg. Som vist i pkt. 3.3 følger det av Infopaq-dommen at skrevne tekster svært ofte vil oppfylle det EU-rettslige verkshøydekravet, siden sammenstillingen av ord i seg selv består av en rekke frie og kreative valg.⁹² I vårt tenkte tilfelle vil imidlertid denne sammenstillingen være utført av en generator, ikke et menneske. Når det er generatoren som velger blant det åndelige felleseiet språket omfatter og setter ordene sammen på en unik måte, kan ikke selve sammenstillingen tilskrives menneskelig åndsinnsetning. Den som får en generator til å formulere en tekst utfra

---

⁹⁰ C-145/10 avsnitt 90

⁹¹ EU-kommisjonen et al. (2020) side 76

⁹² C-5/08 avsnitt 45-47

personens egne ideer, synes dermed ikke å ha utført en slik kreativ sammenstilling av ord som EU-domstolen nevner i Infopaq-dommen.

Samtidig vil teksten uttrykke en ide som brukeren selv har kommet på. Brukeren kan ha brukt mye tid og innsats på å skape univers, karakterer og handling i sitt eget hode, for så å instruere generatoren til å skape en tekst utfra dette. Hvis alt som skal skje i løpet av teksten er diktert av forfatterens instruksjoner, vil selve innholdet i teksten på et vis være skapt av forfatteren. Skjønnlitterært innhold får som vist normalt vern. En står dermed overfor en situasjon der en påstått opphavers ide har materialisert seg i et uttrykk, men utformingen av uttrykket er ikke gjort av idehaveren.

En må her ta stilling til om prinsippet om manglende idevern avskjærer muligheten for opphavsrett. Det er det faktiske uttrykket, ikke ideer som har vern. Selv om skapere kan utføre tilstrekkelig med kreative valg under konseptutviklingen til at det ferdige produktet vil være et åndsverk, fordrer fortsatt den opphavsrettslige beskyttelsen at konseptet faktisk blir realisert gjennom et uttrykk. Siden ideer ikke er vernet, kan en ikke kategorisk si at den som har foretatt kreative valg og utvist originalitet i konseptutviklingen har oppnådd verkshøyde for det ferdige produktet. Denne verkshøyden er avhengig av den fremtidige realiseringen, og spørsmålet blir følgelig om det får betydning at selve prosessen fra ide til uttrykk skjer uten forfatterens påvirkning.

Ordlyden i åndsverkloven § 2 andre ledd synes ikke å oppstille noe krav om opphaverens innsats under overgangen fra forberedelser til uttrykk. Åndsverk er de verk som «er uttrykk for individuell og skapende åndsinnsetning». Dersom en tekst er skrevet av en tekstgenerator, men uttrykker den menneskelige skaperens åndsinnsetning i konseptutviklingen, blir verket et uttrykk for denne innsatsen.

EU-kommisjonen har uttalt at prosesser der åndsinnsetning kun utøves i konseptutviklingen eller forberedelsesfasen kan være tilstrekkelig, og viser til at Direktiv 91/250/EF om dataprogrammer fastslår at datagenerert koding vil være åndsverk når det er basert på et design som reflekterer designerens frie og kreative valg.⁹³ Kommisjonen bruker i samme uttalelse denne betraktningen som et argument for at frembringelser skapt ved hjelp av kunstig intelligens generelt bør kunne bli beskyttede verk dersom det utøves åndsinnsetning under konseptutviklingen.⁹⁴ I slike tilfeller vil skaperen ha foretatt kreative valg under

---

⁹³ EU-kommisjonen et al. (2020) s. 73

⁹⁴ EU-kommisjonen et al. (2020) s. 74

planleggingen, for så å gi planen til en datamaskin som realiserer planen. På samme vis vil forfatteren i vårt tilfelle foreta kreative valg i planleggingen av hvordan teksten skal bli, for så å gi en slik plan til tekstgeneratoren som realiserer denne. Det kan dermed synes å ikke være noe i veien for at forfatteren kan få opphavsrett gjennom kun å utøve åndsinnsett under konseptutviklingen.

Det foreligger imidlertid en betydelig forskjell mellom den skapende prosessen hos en maskin som genererer kode til et dataprogram og en tekstgenerator. Når en skaper har designet og planlagt et dataprogram, styres maskinens koding tilsynelatende kun av de tekniske hensyn som er nødvendig for å realisere planen. Det ferdige resultatet vil da forhåpentligvis bli identisk med den ide eller plan skaperen hadde. For tekster skrevet av en generator vil ikke resultatet kunne bli like identisk. Forfatteren vil ha en ide om en tekst med et bestemt innhold, men kan ikke vite hvordan teksten vil se ut. Innholdet kan formuleres på et uendelig antall forskjellige måter.

Kravet om «Authorial intent» kan kanskje her utgjøre en utfordring. Når forfatteren i så liten grad kan vite hvordan det endelige resultatet vil se ut, er det grunn til å spørre om hen «skaper» åndsverket. I Levola Hengelo-dommen var spørsmålet for EU-domstolen om en smak kunne ha opphavsrett.⁹⁵ Her viste domstolen til at en smak er subjektiv og at uttrykket for de kreative valg dermed ikke kan identifiseres, før den utfra dette konkluderte med at den ikke kan være et opphavsrettsbeskyttet verk.⁹⁶ Domstolen tok ikke stilling til om skaperen av smaksproduktet hadde utøvd frie og kreative valg, og avviste ikke at dette kunne bli relevant i en fremtidig verden der smak mer objektivt kan identifiseres.⁹⁷ En ser dermed at en frembringelse kan være avskåret fra å være et åndsverk uavhengig av om det foreligger frie og kreative valg bak, dersom sammenhengen mellom ide og uttrykk blir for utydelig.

En mulig løsning kan her være å tydeliggjøre et skille mellom vern av tekstens innhold og dens skikkelse. Det opphavsrettslige vern «går så langt som innsatsen rekker».⁹⁸ Når innsatsen er omfattende angående innholdet, men fraværende i utformingen av teksten, rekker ikke innsatsen over alle deler av verket. Det fiktive innholdet som realiseres i den endelige teksten vil kunne være identisk med forfatterens visjon, mens selve teksten og dens formuleringer ikke er det.

---

⁹⁵ C-310/17 avsnitt 25

⁹⁶ C-310/17 avsnitt 40-44

⁹⁷ C-310/17 avsnitt 43

⁹⁸ Prop. 104 L (2016-2017) pkt. 3.4.1 s. 30

For å illustrere poenget kan man benytte seg av faktumet fra Infopaq-dommen, og foreta det vi kan kalle en «Infopaq-test». Spørsmålet er om det vil krenke forfatterens opphavsrett dersom noen utnytter deler av forfatterens tekst uten vedkommendes samtykke. Vi kan se for oss at den omtvistede teksten er en skildring av en karakter forfatteren har skapt. Skildringen kan være gjort med poetiske ord som gir et sterkt estetisk uttrykk, men all den tid disse er skapt av en generator vil det ikke være vernet av den grunn. Dersom tekstutdraget derimot også uttrykker det innholdet forfatteren har designet, her i form av den fiktive karakteren, kan det hende at den rører ved det vernede åndsverk.

Som uttalt i Infopaq-dommen kan tekstutdrag være krenkende når det kommuniserer et element som i seg selv er et beskyttet verk.⁹⁹ Hvis tekstutdraget kun kommuniserer en ordsammenstilling som virker å være kreativ, men ikke identifiserer det innholdet som forfatteren har utviklet gjennom skapende åndsinnsetning, kommuniserer det ikke noe beskyttet verk når ordsammenstillingen er maskingenerert.

En kan også kanskje hevde at de hensyn som ligger bak prinsippet om manglende idevern ikke kommer til anvendelse for vårt tilfelle. Prinsippet er til for å beskytte grunntanken om at alle kulturelle utøvere skal kunne ta i bruk det åndelige felleseie,¹⁰⁰ men de ideer som forfatteren inkluderer i sin instruksjon til tekstgeneratoren trenger ikke være noe slikt åndelig felleseie. Skaperen kan i sin instruksjon til generatoren ha fortalt omfattende om hvordan handlingen, karakterene og andre elementer skal være, og denne «ideen» vil dermed være noe originalt som ingen andre har tilgang til fra før.

Siden forfatteren gjennom instruksjonen til generatoren kan kommunisere alt det arbeidet som normalt vil ligge i en konseptutviklingsfase, og det utfra rettskildebildet synes å kunne være tilstrekkelig for opphavsrettslig beskyttelse å uttrykke åndsinnsetning i denne delen av skapelsesprosessen, er det nærliggende å legge til grunn at en ikke generelt kan avskjære forfatteren i vårt scenario sin mulighet til å få opphavsrett for sin frembringelse. Det avgjørende i den konkrete sak synes å måtte bli om instruksjonen er tilstrekkelig original og individuelt skapende, da det er her forfatteren får uttrykt sine kreative evner. Hvis instruksjonen er så vag at den aldri i seg selv ville kunne fått vern av hensyn til det åndelige felleseie, for eksempel «skriv en novelle om forbudt kjærlighet», vil forfatteren heller ikke ha utøvd tilstrekkelig åndsinnsetning. Hvis instruksjonen derimot uttrykker et innhold som i

---

⁹⁹ C-5/08 avsnitt 47

¹⁰⁰ Rognstad (2019) s. 91-92

tilstrekkelig grad er preget av frie og kreative valg, bør en komme til at resultatet får verkshøyde.

Samtidig viser Infopaq-testen at forfatteren ikke i alle tilfeller bør få de samme rettigheter som forfattere som ikke benytter seg av tekstgeneratorer. Der hvor et tekstutdrag består av en unik sammenstilling av ord som virker kreativt, men dette tekstutdraget ikke kommuniserer det verneverdige innholdet som forfatteren har skapt gjennom instruksjonen, bør ikke tekstutdraget være et åndsverk. En kan kanskje derfor si at forfatteren i vårt tilfelle får opphavsrett til *fortellingen*, ikke *teksten*. Formuleringen i åndsverkloven § 3 om at eneretten til åndsverk gjelder verket «i opprinnelig eller endret skikkelse» indikerer som vist i pkt. 3.1 at en må kunne løsrive åndsverket fra det konkrete uttrykket. Forfatteren vil få vern for det innholdet hen har skapt, men ikke de ordsammenstillingene som generatoren produserer. En slik løsning vil gjøre at det opphavsrettslige vern, i samsvar med forarbeidene, «går så langt som den skapende innsatsen rekker».¹⁰¹

4.2 Tilfelle B: Generatoren som samarbeidspartner

En kan tenke seg en situasjon der forfatterens første instruksjon ikke i seg selv oppfyller verkshøydekravet, som ved det tidligere nevnte eksemplet om en novelle om forbudt kjærlighet. Etter å ha fått en tekst generert, ber forfatteren generatoren endre deler av teksten fordi det ikke passer med forfatterens visjon. Generatoren vil produsere en ny tekst basert på forfatterens ønsker, som forfatteren igjen kan forsøke å bearbeide gjennom å gi nye instruksjoner. En slik prosess kan gjenta seg selv en mengde ganger før forfatteren sier seg fornøyd. Spørsmålet blir her om forfatterens innsats i prosessen kan gi verkshøyde.

En slik prosess skiller seg markant fra kunstneriske prosesser som tradisjonelt preger opphavsretten, hvilket gjør det usikkert hvordan den skal forstås og kategoriseres. Kanskje kan en innfallsvinkel her være å se på arbeidet som blir gjort som et samarbeid mellom menneske og maskin. For samarbeid mellom mennesker gjelder åndsverkloven § 8, som sier at verk der den enkeltes bidrag kan «skilles ut som selvstendig verk» fører til at opphaverne får opphavsrett i fellesskap.

---

¹⁰¹ Prop. 104 L (2016-2017) pkt. 3.4.1 s. 30

Bestemmelsen passer ikke godt på vårt tilfelle, da tekstgeneratoren ikke er en fysisk person og derfor ikke kan være en «opphaver».¹⁰² Bestemmelsen beskriver likevel et tilfelle som er nært vårt: to intelligente aktører har gjennom interaksjon med hverandre skapt et produkt der en ofte ikke vil kunne skille ut de selvstendige bidragene. Den som leser teksten, vil ikke kunne se tydelig hvilke selvstendige bidrag henholdsvis forfatteren og generatoren har tilført verket.

I en sak for Oslo Tingrett var et av spørsmålene i forhandlingene om en pensjonert professor alene var opphaver bak et undervisningsprogram, eller om andre han samarbeidet med også var opphavere.¹⁰³ Professoren foretrakk å ikke jobbe alene, da han mente at de beste resultater skjedde gjennom dialog der han kunne «tenke høyt». Retten fant ikke grunn til å avgjøre spørsmålet, men situasjonen illustrerer hvordan skapere kan benytte seg av andre rundt seg og fortsatt ha opphavsrett til verket. En skjønnlitterær forfatter kan «tenke høyt» gjennom å foreslå ting for en tekstgenerator, og få respons i form av tekst som hen kan bruke.

Når en forfatter samhandler med generatoren, vil det ferdige produktet utvilsomt se annerledes ut enn dersom generatoren hadde produsert verket selv. Verket vil kunne være preget av forfatterens egne valg og ideer gjennom måten forfatteren ber generatoren endre teksten på. I Painer-dommen var det sentralt at fotografen gjennom sine valg hadde gitt verket en «personal touch»,¹⁰⁴ og et slikt personlig preg kan kanskje også tilkjennes forfatteren i vårt tilfelle.

Et annet perspektiv en kan innta er å se på generatoren som en maskin og et verktøy, på lik linje med de maskiner som tradisjonelt har blitt benyttet for å skape åndsverk. På samme måte som fotografen redigerer bildet kameraet har produsert og eventuelt tar nye bilder når hen er misfornøyd, redigerer forfatteren teksten ved å kontinuerlig gi maskinen nye instruksjoner. Når forfatteren også tar stilling til hvilke deler av den genererte teksten som skal brukes i det ferdigstilte verket, foretar hen en sammenstilling. Sammenstillinger og bearbeidelser av eksisterende elementer kan utgjøre individuell og original skapende åndsinnsetning,¹⁰⁵ og det virker følgelig som om forfatterens innsats her bør kunne være tilstrekkelig til at resultatet blir et åndsverk.

---

¹⁰² Prop. 104 L (2016-2017) pkt. 3.3.1 s. 26

¹⁰³ TOSL-2022-95448 Kapittel 4.3

¹⁰⁴ C-145/10 avsnitt 92

¹⁰⁵ Rt.2013 s. 822 avsnitt 44

Felles for begge perspektiver vil være at forfatteren har mulighet til å påvirke frembringelsen i flere deler av skapelsesprosessen. Etter å ha gitt den første enkle, ide-pregede instruksjonen kan forfatteren gjennom samhandling med maskinen utvikle et mer konkret og originalt konsept. Ved å senere redigere de tekstutdragene maskinen produserer ved å be generatoren om å endre teksten i samsvar med forfatterens visjon, får forfatteren også påvirket det endelige resultatet. Forfatteren kan dermed her utvise åndsinnsets innsats både ved skapelsen av innholdet og, i motsetning til typetilfelle A, ved den konkrete formuleringen av teksten. Utsetter man en slik tekst for Infopaq-testen, kan det dermed hende at også tekstutdrag som ikke kommuniserer fortellingens innhold vil bære preg av forfatterens «personal touch». En enkel skildring på få ord kan være et resultat av at forfatteren har bedt maskinen erstatte ord enkeltvis en rekke ganger, frem til generatoren til slutt produserer den formuleringen forfatteren velger å bruke.

Hadde denne prosessen vært utført av to mennesker, ville det vært utvilsomt at begge ville fått opphavsrett til verket jf. åndsverkloven § 8. Partene har begge utført skapende åndsinnsets bidragene kan ikke skilles fra hverandre og følgelig blir begge opphavere. Da den ene parts behov for opphavsrettslig beskyttelse vil være lik uavhengig av om den andre er en generator eller et menneske, synes de beste grunner å tale for at resultatet her bør bli det samme. I den grad det enkelte element ved teksten uttrykker forfatterens frie og kreative valg, det være seg innhold eller tekstformulering, bør følgelig elementet anses å ha verkshøyde.

4.3 Tilfelle C: Generatoren til hjelp mot skrivesperre

Skrivesperre er et kjent forfatterfenomen. En forfatter kan ha skrevet deler av et verk selv, for så å slite med å formulere et kapittel eller finne ut av progresjonen i handlingen.

Tekstgeneratorer kan her være et nyttig verktøy for å komme forbi skrivesperren.

Ifølge fragmentteorien vil de delene av verket som forfatteren skapte helt selv, her ha opphavsrettslig vern. EU-domstolen uttalte i Infopaq-dommen at elementer av verket som i seg selv uttrykker «the author's intellectual creation» får vern mot etterligning.¹⁰⁶ Så lenge den enkelte del av verket oppfyller verkshøydekravet, vil denne dermed få vern. Hvis

---

¹⁰⁶ C-5/08 avsnitt 48

forfatteren har skrevet denne delen helt selv, vil det trolig være uproblematisk at hen får vern. Delteksten vil være et uttrykk for hens kreative valg både angående ordsammenstillingen og den kunstneriske ideen denne uttrykker. Et annet spørsmål er om forfatteren kan få opphavsrett til verket i sin helhet.

I det praktiske liv er det ikke ukjent at kunstnere får hjelp fra andre under arbeidet, uten at de mister opphavsrett til noen del av verket av den grunn. Forfattere sender utkast til kjente og fagfeller for å få dem vurdert, og disse kan komme med forslag som forfatteren inkorporerer i sitt verk. Tilsvarende kan en ved skrivesperre diskutere problemstillingen med en annen, og ta inspirasjon fra dennes perspektiv til å komme ut av sperren. Det kan imidlertid være uklart hvor grensen går mellom diskurs som ikke gir diskusjonspartneren opphavsrett, og bidrag av individuell og original åndsinnsetning som medfører at diskusjonspartneren selv får opphavsrett til verket.

I vårt tilfelle vil den som bidrar til å overkomme skrivesperren være en generator, som som nevnt ikke selv kan få opphavsrett. Men dersom generatoren må anses å ha skapt deler av et verk, vil likefullt vår forfatter *ikke* være skaper av disse delene likt som om det hadde vært en medopphaver.

Spørsmålet om når en medhjelper selv blir opphaver har i liten grad vært tatt opp i praksis. I EU-retten er reguleringen av spørsmålet beskrevet som nært fraværende,¹⁰⁷ og det foreligger ingen Høyesterettsdommer om spørsmålet. I en sak for Bergen Tingrett var imidlertid spørsmålet om en person var medkomponist av et musikkstykke og dermed hadde opphavsrett. Saksøker hadde kommet inn i musikkstudioet mot slutten av komponeringen, og foreslått å tilføre et musikalsk element i form av en «take off». Dette ble ikke ansett å være tilstrekkelig til å oppfylle verkshøydekravet, da det fremsto som en «ide [...] uten et spesifikt musikalsk innhold».¹⁰⁸

På samme vis kan en i vårt tilfelle kanskje si at det ikke vil være ødeleggende for utstrekningen av forfatterens opphavsrett dersom tekstgeneratoren kun hjelper ved å foreslå en mindre spesifikk ide. Forfatteren kan for eksempel slite med å finne ut av hvordan hen vil forklare hvorfor hovedpersonen var på det stedet der handlingen senere skulle inntreffe, og tekstgeneratoren kan foreslå at karakteren søkte ly der på grunn av en storm. Her har generatoren åpenbart ikke selv bidratt med noe som ville hatt verkshøyde om det var gjort av

---

¹⁰⁷ Eu-kommisjonen et al. (2020) s. 84

¹⁰⁸ TBERG-2012-86032-2

et menneske. Hvis forfatteren derimot også får generatoren til å skrive et kapittel om hovedpersonens strabaser i snøstormen, kan det hende at forfatteren ikke har utøvd noen åndsinnset i forbindelse med denne delen av boken.

Anvender man Infopaq-testen på dette scenariet og lar kapittelet være det omtvistede tekstutdrag, blir det dermed ikke sikkert at dette krenker noen opphavsrett. Det avgjørende må her være, likt som i typetilfellet om tekst-skriveren, om forfatteren gjennom instruksjonen til generatoren får utvist individuell åndsinnset. Hvis instruksjonen er «skriv et kapittel om hovedpersonens strabaser i snøstormen», blir dette en vag ide som ikke kan få vern. Hvis forfatteren derimot detaljert forklarer hvordan handlingen og skildringene i kapitlet skal være, kan det hende forfatteren bør få vern for det innholdet teksten uttrykker.

4.4 Tilfelle D: Generatoren som konseptutvikler

Hittil har fremstillingen fokusert på forfattere som har tanker og ideer om hva de vil skrive, men som bruker generatoren til hjelp ved selve skrivingen. Det kan imidlertid godt tenkes at noen forfattere vil gjøre omvendt: få generatoren til å komme med ideer for så selv å skrive en tekst utfra det.

Idetørke kan ramme forfattere som ellers er både glade i og dyktige til å skrive. Hvis tekstgeneratoren viser seg å være god til å komme opp med ideer, er det derfor påregnelig at forfattere vil kunne bli fristet til å utnytte dette når de selv står tomme for ideer.

Opphavere kan som vist bygge sine verk på ideer som allerede er kjente.¹⁰⁹ Ifølge åndsverkloven § 6 er det heller ingenting i veien for at skapere benytter seg av tidligere åndsverk for å skape nye og selvstendige verk, uten at det krenker den opprinnelige opphavers rettigheter. Det må være frie muligheter for å inspireres av andre, noe annet ville hindre den kunstneriske utvikling.

Høyesterett kan dog angående spørsmålet om verkshøyde for narrative verk som er inspirert av allerede kjente elementer virke å ha lagt seg på en streng linje i Huldra-dommen fra 2008. Dommen omhandlet spørsmålet om en to minutter lang forestilling hadde verkshøyde.¹¹⁰

Forestillingen besto av en fremføring av et musikkstykke samtidig som en kvinnelig skikkelse som skulle forestille Huldra kommer til syne i det fjerne og utfører noen enkle

---

¹⁰⁹ Rt. 2013 s. 822 avsnitt 44

¹¹⁰ Rt. 2007 s. 1329 avsnitt 1 & 4

bevegelser.¹¹¹ Forestillingen ble spilt for passasjerer på Flåmbanen i det de ankom stasjonen Kjosfossen.¹¹²

Høyesterett kom til at forestillingen ikke hadde verkshøyde, og la særlig vekt på at forestillingen ikke tilførte mye utover det allerede kjente. Huldra-skikkelsen er kjent fra folketradisjonen, og måten hun ble fremstilt i forestillingen tilførte ikke noe nytt utover det allerede kjente.¹¹³ Høyesterett uttrykte også bekymring for at det å gi forestillingen opphavsrettslig vern vil monopolisere folketradisjonen.¹¹⁴ Sagt med andre ord kan det her virke som at Høyesterett søker å unngå at det åndelige felleseiet blir innsnevret.

Slik skaperne av forestillingen baserte seg verket på norsk folketradisjon, vil forfatteren i vårt tilfelle basere sitt verk på et konsept eller en ide skapt av en generator. En umiddelbar forskjell er imidlertid at Huldra er allment kjent og tilgjengelig, mens konseptet generatoren produserer kun blir kjent for forfatteren selv. Høyesteretts bekymring om monopol på det åndelige felleseiet blir dermed ikke relevant for denne typen frembringelser, da det genererte konseptet ikke er noe felleseie.

En annen sentral forskjell er graden av og typen innsats i selve utformingen av verket. Selv hvis forfatteren, gjennom sin formulering av generatorens ide, ikke tilfører noe nytt til handling eller innhold, har hen likevel unektelig skrevet en tekst og foretatt de frie kreative valg det innebærer. Som vist i Infopaq skal det svært lite til for at tekst får opphavsrettslig vern,¹¹⁵ og verkshøydekravet vil trolig derfor fort bli oppfylt.

Forfatteren får dermed vern for sin tekst, men et annet spørsmål blir om hen fortsatt kan nyte det «plot»-vern skjønnlitterære forfattere normalt får. Det oppstår med andre ord et spørsmål om opphavsrettens utstrekning. Hvis for eksempel en karakters utseende, personlighet, forhistorie og andre karakteristika er bestemt av generatoren under konseptutviklingen, får denne karakteren opphavsrettslig vern? Svaret kan kanskje søkes i de vurderinger Høyesterett gjorde i Huldra-dommen. Skaperne av forestillingen hadde ikke tilføyd noe eget til huldraskikkelsen som uttrykte deres kreativitet, skikkelsen ble ansett å være et amalgam av vanlige kjente beskrivelser av huldren. Dersom forfatteren tilfører noe eget til karakteren

---

¹¹¹ Rt. 2007 s. 1329 avsnitt 8

¹¹² Rt. 2007 s. 1329 avsnitt 5

¹¹³ Rt.2007 s. 1329 avsnitt 48

¹¹⁴ Rt. 2007 s. 1329 avsnitt 50

¹¹⁵ C-5/08 avsnitt 51

gjennom skrivingen av teksten, kan hen kanskje ha påvirket karakteren tilstrekkelig til at hen får vern for karakteren slik den fremgår i teksten.

Slike betraktninger ligger til grunn for åndsverkloven § 3 første ledd, som sier at «den som [...] bearbeider et åndsverk [...], har opphavsrett til verket i denne skikkelse.» Har man endret et allerede eksisterende verk på en slik måte at en selv har utført individuelt skapende åndsinnsett, får man vern til det endrede verket.¹¹⁶ Med andre ord får man opphavsrett dersom bearbeidelsen har verkshøyde. I vårt tilfelle vil det ikke nødvendigvis foreligge et åndsverk som forfatteren bearbeider, da konseptet generatoren utvikler ikke trenger å ha verkshøyde før forfatteren gjør det om til en skjønnlitterær tekst, men vurderingen av opphavsrettens utstrekning synes å måtte bli den samme. Har forfatteren utført skapende åndsinnsett vedrørende tekstens innhold, har hen likt som bearbeidere gjort et slikt arbeid som opphavsretten søker å belønne.

Forarbeidenes uttalelser om at «beskyttelsen går så langt som den skapende innsatsen rekker»¹¹⁷ tilsier også en slik løsning. En må vurdere om forfatteren, gjennom sitt skrivende arbeid, har utført skapende åndsinnsett når det kommer til innholdet. Hvis alt av handling og andre skjønnlitterære elementer på forhånd er detaljert bestemt av generatoren, og forfatteren ikke tilfører noe til dette under skrivingen, kan det dermed synes at hen ikke skal få opphavsrett til dette innholdet. Samtidig vil forfatteren ha fått opphavsretten til verket «i denne skikkelse», og dermed likt som nyhetsjournalister og sakprosaforfattere få vern for den tekst som uttrykker hans individuelle og originale åndsinnsett.

Det kan være grunn til å spørre om dobbeltfrembringelsessynspunktet vil medføre problemer for forfatteren i vårt tilfelle. Hvis to eller flere forfattere ber samme modell om å komme med et konsept hen kan skrive en tekst utfra, er det ikke utenkelig at modellen vil konstruere det samme konseptet begge ganger. Hvis konseptet eller ideen er svært detaljert, vil en kunne ende opp med at to forfattere skriver bøker med i realiteten det samme innholdet.

Samtidig vil forfatterne gjennom sine kreative valg av ord i skriveprosessen kunne uttrykke sin personlighet og dermed skape verk som skiller seg fra hverandre. Nyhetsjournalister fra konkurrerende aviser har gjerne samme ide om å skildre en bestemt hendelse, men deres tekster anses likevel ikke å være identiske og er som vist normalt utvilsomt åndsverk. Rettspraksis kan også kanskje vitne om at dobbeltfrembringelsessynspunktet blir tilkjent

---

¹¹⁶ HR-2017-2165-A avsnitt 71

¹¹⁷ Prop. 104 L (2016-2017) pkt. 3.4.1 s. 30

mindre vekt i moderne norsk opphavsrett. I Ambassadør-dommen, der spørsmålet var om et minimalistisk husdesign bestående av allerede kjente elementer var et åndsverk, uttalte Høyesterett at det var en reell mulighet for dobbeltfrembringelse.¹¹⁸ Sammenstillingen av de kjente elementer ble likevel ansett å oppfylle verkshøydekravet. Den skjønnlitterære forfatter må, selv om hen ikke har kommet på handlingen i teksten, trolig utføre betydelig flere valg i formuleringen av teksten enn det Ambassadør-arkitekten måtte. En tekst inneholder gjerne flere ord enn et husdesign inneholder elementer. Som eksempel til støtte for denne betraktningen kan det vises til at den ene fagkyndige i Ambassadør-dommen listet opp færre enn ti ulike elementer som grunnlaget for typehusets estetiske uttrykk.¹¹⁹

5. En mulig løsning og dens utfordringer

I lys av det foreliggende kan det virke som om forfattere vil ha rikelig med muligheter til å påvirke generator-assisterte verk gjennom egne frie valg på en måte som uttrykker deres originale åndsinnsetning, og at de følgelig kan oppnå opphavsrett. EU-kommisjonen har kommet til samme konklusjon.¹²⁰ De ulike typetilfellene viser imidlertid at generatorens påvirkning på det endelige produktet medfører et særskilt behov for å studere innsatsen bak og rubrisere teksten i ulike deler for å avklare opphavsrettens rekkevidde. For andre typer skapelser er dette normalt ikke nødvendig. Når Høyesterett vurderte verkshøydespørsmålet i ambassadør-dommen, tok de ikke stilling til hvordan arkitekten hadde jobbet i prosessen mot frembringelsen. Vurderingsobjektet var det ferdige produktet, slik det fremsto for Høyesterett, og spørsmålet var om produktet i sin helhet var et åndsverk.¹²¹ Gjør man det samme for generator-assisterte tekster, vil man fort kunne ende opp med at forfatteren får større vern enn det hans innsats tilsier. I typetilfelle A har ikke forfatteren utøvd åndsinnsetning ved sammenstillingen av ord i teksten, men sett fra et ytre perspektiv kan sammenstillingen likevel synes å ha verkshøyde. På samme vis har ikke forfatteren i tilfelle D nødvendigvis skapt den handlingen som blir formidlet gjennom teksten, men om man vurderer teksten utenfra vil også handlingen fremstå som et uttrykk for forfatterens åndsinnsetning.

---

¹¹⁸ Rt. 2013 s. 822 avsnitt 68

¹¹⁹ Rt. 2013 s. 822 avsnitt 69

¹²⁰ EU-kommisjonen et al. (2020) s. 76

¹²¹ Rt. 2013 s. 822 avsnitt 65 flg.

For å ivareta forfatterens behov for beskyttelse for sin innsats, og samtidig ikke tilkjenne større rett enn det innsatsen tilsier, virker en derfor å være nødt til å ta stilling til hvor individuell innsatsen bak verket skrevet ved hjelp av tekstgeneratorer er. En mulig løsning blir dermed at forfattere som tar i bruk tekstgeneratorer får vern for de deler av eller elementer ved teksten som er resultat av forfatterens åndsinnsett gjennom frie og kreative valg, mens de resterende deler av teksten vil falle i det fri.

En slik løsning synes å gi forfatterne rettigheter som er proporsjonale til deres innsats, og tilfredsstillende grunnsetningen om at beskyttelsen går så langt som åndsinnsett rekker.¹²²

Regelen kan imidlertid medføre flere praktiske utfordringer. Fremstillingen vil avslutningsvis ta stilling til ulike potensielle rettslige problemer som kan oppstå ved økt bruk av tekstgeneratorer i forfatterskap.

5.1 Bevisproblematikk

Føring av rettsspørsmål om verkshøyde for verk produsert ved hjelp av tekstgeneratorer medfører flere bevismessige problemstillinger.

Interaksjonene mellom forfatter og generator foregår lokalt dem imellom, hvilket gjør at andre aktører vanskelig kan finne ut av i hvilken grad verket er skapt gjennom forfatterens egen innsats. Generatoren har ingen egen vilje, og det foreligger dermed intet rettighetssubjekt som vil protestere mot at dennes frembringelse blir fremstilt som en annens. I motsetning til annen maskinbruk vil det heller ikke for generator-assisterte verk være åpenbart for alle at maskinen har vært involvert i skapelsen. Et fotografi er åpenbart tatt ved hjelp av et kamera, det ligger implisitt i kunstformen, mens en skjønnlitterær tekst normalt vil fremstå som menneskeskapt i sin helhet uavhengig av om en generator er benyttet.

For å unngå tvist ved om teksten har verkshøyde, kan forfatteren dermed bli fristet til å unngå å informere om bruken av tekstgenerator. Teksten vil i så fall fremstå å være skapt av forfatteren alene, og dersom forfatteren i realiteten ikke har utøvd tilstrekkelig åndsinnsett vil hen nyte en urettmessig opphavsrett til verket. Forfatteren kan også vedgå at tekstgeneratorer er blitt brukt, men gi feil informasjon om graden av og typen bruk.

I rettspraksis har domstoler benyttet seg av fagkyndige for å vurdere om frembringelser har verkshøyde, da rettsanvendere har begrenset med kunnskap om kunstneriske prosesser

---

¹²² Prop. 104 L (2016-2017) pkt. 3.4.1 s. 30

Eksempelvis tok Høyesterett stilling til to uttalelser om et husdesigns estetiske uttrykk, som viste seg å avvike fra hverandre og dermed ikke føre tydelig til noen løsning.¹²³ Dette har hittil ikke vært nødvendig i spørsmål om skjønnlitteraturs verkshøyde, da dette før utviklingen av AI ikke bød på problemer. Når bruk av tekstgeneratorer bli mer vanlig, kan det derimot tenkes at domstolene blir nødt til å forholde seg til fagpersoners vurdering av om brukeren av generatoren har utøvd individuelt skapende åndsinnsett. Siden det kan være svært vanskelig å påvise hvordan interaksjonene mellom menneske og generator har foregått, er det usikkert om dette lar seg gjøre.

De vurderinger som skildres i for eksempel tilfelle B, kan være svært krevende og fordrer omfattende kunnskap om innsatsen bak verket. Hvis man skal avgjøre om en del av en tekst enten er et resultat av åndsinnsett fra forfatteren i samarbeid med en tekstgenerator, eller skapt av generatoren uten menneskelig åndsinnsett bak, må man vite en rekke faktorer. En må vite hvordan samhandlingen har foregått, hvilke instruksjoner forfatteren har gitt også videre. Da denne informasjonen ikke kan hentes utfra den ferdigstilte teksten, blir det vanskelig å se hvordan domstolen kan få et tilstrekkelig avgjørelsesgrunnlag i et slikt tilfelle.

EU-kommisjonen har foreslått en forordning som skal regulere kunstig intelligens, og i juni 2023 vedtok Europaparlamentet å forhandle om dets konkrete innhold med sikte på å få vedtatt forordningen.¹²⁴ Forslaget regulerer ikke spørsmål om verkshøyde, da EU-kommisjonen anser gjeldende rett slik den er utviklet av EU-domstolen å være tilstrekkelig,¹²⁵ men et sentralt formål med forslaget er å stille krav om at all bruk av kunstig intelligens til å skape innhold blir avdekket og informert om.¹²⁶ På lignende vis har forlaget Amazon i september 2023 vedtatt interne retningslinjer om at all bruk av kunstig intelligens fra selvpubliserte forfattere må informeres om.¹²⁷

Slike krav kan bidra til å avklare i hvilken grad forfattere har brukt tekstgeneratorer, og dermed gi bedre faktisk grunnlag for å vurdere om teksten har verkshøyde. Likevel vil det fortsatt være svært vanskelig å sikre at denne informasjonen er korrekt, og en står dermed fortsatt overfor samme krevende utfordring.

---

¹²³ Rt.2013 s. 822 avsnitt 69-72

¹²⁴ Europaparlamentet

¹²⁵ EU-kommisjonen et al. (2020) s. 76

¹²⁶ COM/2021/206 pkt. 5.2.4

¹²⁷ Italie (2023)

5.2 Ufortjente belønninger

Opphavsretten er delvis begrunnet i rettferdighetsbetraktninger rundt belønning: den som har skapt noe, skal motta de goder som skapelsen bringer med seg. I kontinental-europeisk opphavsrett har et såkalt belønningssynspunkt stått sentralt: har man gjort den innsatsen som ligger i å skape for eksempel en skjønnlitterær tekst, skal man kompenseres for dette.¹²⁸ Når den digitale utviklingen gjør at denne innsatsen blir betydelig enklere, uten at resultatet blir mindre innbringende, kan en spørre seg om ikke opphaveren får større kompensasjon enn hen fortjener.

Bruk av tekstgeneratorer var ikke tiltenkt ved utviklingen av opphavsrettens enerett, og er ikke nevnt i forarbeidene til åndsverkloven. De rettighetene som gis skapere av åndsverk kan dermed sies å ha vært utviklet med mer tradisjonelle uttrykksformer i tankene. Når lovgiver og domstoler har balansert rettighetshavernes interesser mot allmenhetens, har dette vært rettighetshavere som på flere vis skiller seg fra skapere som utnytter kunstig intelligens. Sistnevnte har tilgang til et stadig mer effektivt verktøy som kan skrive tekst for deg, komme på ideer for deg og generelt effektivisere skapelsesprosessen ulikt noe en har sett tidligere. Det kan derfor være grunn til å spørre om brukere av tekstgeneratorer har like verneverdige interesser. Dette synes å måtte resultere i et kunstpolitisk spørsmål som kanskje bør avklares av lovgiver: er bruk av tekstgeneratorer et kunstnerisk verktøy vi ønsker å gi insentiv til?

Samtidig uttales det i forarbeidene at noen oppregning av typer åndsverk aldri kan bli uttømmende, og det kan følgelig virke som om lovgiver har tatt høyde for at fremtiden vil inneholde nye kunstformer.¹²⁹ Likevel er det få holdepunkter for at lovgiver har tatt høyde for den konkrete situasjonen vi nå lever i.

Effektiv håndhevelse av de informasjonskrav som er foreslått av EU-kommisjonen og andre kan kanskje bidra til at kunstnere får korrekt kompensasjon for sin innsats. Kritikere av kunstig intelligens sin innflytelse på kunsten kan unngå slike verk, mens andre som anser det som fullverdig kunst kan oppsøke dem om de måtte ville. Slik vil kulturlivet selv kunne avgjøre skjebnen til generatorassistert verk. Det er imidlertid som nevnt usikkert i hvilken grad slik håndhevelse er mulig.

---

¹²⁸ Rognstad (2019) s. 35

¹²⁹ Prop L. (2016-2017) pkt. 3.3.9 s. 29

5.3 Masseproduksjon og «copyright trolling». Blir dette fremtiden?

«Copyright trolling» er et fenomen der opphavsretten blir misbrukt. Begrepet blir særlig brukt der selskaper truer svakere parter med erstatningssøksmål fordi de påstås å ulovlig etterligne verk som selskapet har opphavsretten til, selv om selskapet ikke har noen utsatt økonomisk interesse i å utnytte verket i seg selv.¹³⁰ Truslene er typisk ikke reelle, i den forstand at opphavsrettstrollene ikke faktisk har intensjon om å benytte seg av rettslige prosedyrer for å få utbetalt kravet. Trollenes forretningsmodell ligger i å skape frykt hos den andre part så den betaler den anførte erstatningssum.¹³¹

Hvis forfattere kan benytte seg tekstgeneratorer til å skape verk, kan det øke antallet litterære verk som blir produsert enormt. Opphavsrettstroll kan utnytte denne effektiviseringen til å få generatorer til å produsere et utall antall tekster, for så å referere til disse for å hevde at andre svakere parter har kopiert deres verk. Da trollene ikke er avhengige av å faktisk ha et legitimt krav for å få sin virksomhet til å bli innbringende, kan de be generatorene produsere verk uten menneskelig innsats bak. Siden det er vanskelig å påvise i hvilken grad teksten er skrevet av henholdsvis generator og menneske, vil det kunne være svært krevende for motparten å bli overbevist om at hen har en god sak. Dermed vil det være gode muligheter for at trollene kan utnytte motpartenes frykt.

Dersom bruk av tekstgeneratorer på denne vis styrker opphavsrettstroll sine muligheter til å misbruke sin rett, vil det kunne utgjøre en betydelig trussel for opphavsrettens formål om å beskytte allmenhetens interesser og å gi insentiv til kulturell produksjon.¹³² Hvis forfattere opplever at det de skriver blir imøtegått med påstander om at det krenker en annens rett, og disse påstandene fremstår reelle fordi en av trollenes enorme antall genererte tekster ligner på forfatterens, vil det kunne hindre dem i å produsere ny litteratur.

---

¹³⁰ Tylec et al. (2022) Kapittel 3

¹³¹ Tylec et al. (2022) Kapittel 3

¹³² Åndsverkloven § 1 bokstav a & b

6. Litteraturliste

Norske Lover

Lov 15. desember 1967 om patenter (patentloven).

Lov 15. juni 2018 om opphavsrett til åndsverk mv. (åndsverkloven).

Forarbeider

Prop.104 L (2016–2017) Lov om opphavsrett til åndsverk mv. (åndsverkloven).

Norske domsavgjørrelser

Høyesterett

Rt. 1964 s. 964 (Wegner)

Rt. 2007 s. 1329 (Huldra)

Rt. 2012 s. 1062 (Tripp Trapp)

Rt. 2013 s. 822 (Ambassadør)

HR-2017-2165-A (Il Tempo Gigante)

Tingretter

TBERG-2012-86032-2 (Bergen Tingrett)

TOSL-2022-95448 (Oslo Tingrett)

Internasjonale domsavgjørrelser

EU-domstolen

C-5/08 (Infopaq)

C-145/10 (Painer)

C-310/17 (Levola Hengelo)

C-469/17 (Funke Medien)

C-833/18 (Brompton Bicycle)

Storbritannia

EWHC 1379 (IPEC))

Tyskland

Re Pippi Longstocking [2014] ECC 27.

USA

Nichols v. Universal Picture Corp., 45 F.2d 119 (2d Cir. 1930)

Forslag til forordning fra EU-kommisjonen

COM/2021/206, “Proposal For a Regulation of the European Parliament and of the Council on Laying Down Harmonised Rules on Artificial Intelligence (Artificial Intelligence Act) and Amending Certain Union Legislative”, Document 52021PC0206,
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2021/0206/COM_COM\(2021\)0206_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2021/0206/COM_COM(2021)0206_EN.pdf) (lest 10. desember 2023)

Resolusjon fra Europaparlamentet

Europaparlamentet, “Draft European Parliament Legislative Resolution on the Proposal For a Regulation of the European Parliament and of the Council on Laying Down Harmonised Rules on Artificial Intelligence (Artificial Intelligence Act) and Amending Certain Union Legislative Acts”, Document A9-0188/2023,
https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2023-0188_EN.html#_section1 (lest 10. desember 2023)

Internasjonale konvensjoner

Avtale av 2. mai 1992 om det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS)

Bernkonvensjonen av 9. september 1886 om vern av litterære og kunstneriske verk

Konvensjon av 14. juli 1967 om opprettelse av Verdensorganisasjonen for immateriell eiendomsrett (WIPO)

Juridisk litteratur

EUIPO, “FAQs on copyright for consumers”, pkt. 14,
<https://euipo.europa.eu/ohimportal/web/observatory/faq-sv#14> (lest 10.12.2023)

EU-kommisjonen, Hartmann, C., Allan, J., Hugenholtz, P. et al., “Trends and developments in artificial intelligence – Challenges to the intellectual property rights framework – Final report”, *Publications Office of the European Union*, 2020, <https://data.europa.eu/doi/10.2759/683128> (lest 10. desember 2023)

Guadamuz, Andres, “Can the monkey selfie case teach us anything about copyright law?”, *WIPO Magazine*, 1/2018 s. 40-46,
https://www.wipo.int/export/sites/www/wipo_magazine/en/pdf/2018/wipo_pub_121_2018_01.pdf
(lest 10. desember 2023)

Hugenholtz, Bernt & Quintais, João Pedro, “Copyright and Artificial Creation: Does EU Copyright Law Protect AI-Assisted Output?”, *IIC- International Review of Intellectual Property and Competition law*, 2021 s. 1190-1216.
<https://link.springer.com/article/10.1007/s40319-021-01115-0> (lest 10. desember 2023)

Madiega, Tambiema, “Artificial intelligence act”, *European Parliamentary Research Service*, 2023
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698792/EPRS_BRI\(2021\)69879_2_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698792/EPRS_BRI(2021)69879_2_EN.pdf) (lest 10. desember 2023)

Rognstad, Ole-Andreas, *Opphavsrett*, 2. utg., Universitetsforlaget 2019

Rosati, Eleonora, “Copyright at the CJEU: Back to the start (of copyright protection)”, *Oxford University Press*, 2023, <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1655124/FULLTEXT01.pdf> (lest 10. desember 2023)

Schienze, Gregory S., “The Spawn of Learned Hand-A Reexamination of Copyright Protection and Fictional Characters: How Distinctly Delineated Must the Story Be Told?”, *Marquette Intellectual law review*, 2005, volume 9, issue 1, article 3 s. 62-90,
<https://scholarship.law.marquette.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1055&context=iplr> (lest 10. desember 2023)

Tylec, Grzegorz, Maćkowska, Katarzyna & Kwiecień, Sebastian, “Copyright trolling as threat to internet users’ legal and economic security: Comments in light of EU and US legislations”, *Computer law Security Review*, 2022 volum 45,
<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0267364922000358> (lest 10. desember 2023)

WIPO-sekretariatet, “WIPO Conversation on Intellectual Property (IP) and Artificial Intelligence (AI)”, *WIPO*, 2021,
https://www.wipo.int/edocs/mdocs/mdocs/en/wipo_ip_ai_3_ge_20/wipo_ip_ai_3_ge_20_inf_5.docx (lest 10. desember 2023)

Nyhetsartikler

Bensinger, Greg, “Focus: ChatGPT launches boom in AI-written e-books on Amazon”, *Reuters*, 21. februar 2023, <https://www.reuters.com/technology/chatgpt-launches-boom-ai-written-e-books-amazon-2023-02-21/> (lest 10. desember 2023)

Hern, Alex & Milmo, Dan, “Man v. Machine: everything you need to know about AI”, *The Guardian*, 6. mai 2023, <https://www.theguardian.com/technology/2023/may/06/man-v-machine-everything-you-need-to-know-about-ai> (lest 10. desember 2023)

Italie, Hillel, “Amazon to require some authors to disclose the use of AI material” *The Associated Press*, 09. September 2023, <https://apnews.com/article/amazon-ai-authors-guild-345bb1a2d80b0a6ddb26978b25c9fb4b> (lest 10. desember 2023)

Thaulow, Sven Størmer, “Amerikanske språkmodeller påvirker ChatGPT. Det er problematisk”, *Aftenposten*, 29. juni 2023
<https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/3Eea2X/amerikanske-spraakmodeller-paavirker-chatgpt-det-er-problematisk> (lest 10. desember 2023)

Øvrige kilder

OpenAI, “Terms of use”, oppdatert 14. november 2023, <https://openai.com/policies/terms-of-use> (lest 10. desember 2023)

Store norske leksikon (2005-2007): “Skjønnlitteratur” i *Store norske leksikon* på snl.no, <https://snl.no/skj%C3%B8nnlitteratur> (lest 10. desember 2023)